

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

A. Thiset
De to Norby-Slægters
Herkomst

De to Norby-Slægters Herkomst.

En genealogisk-heraldisk Undersøgelse

ved

A. Thiset.

Endnu i vore Dage er Hr. *Søren Norbys* Navn og Bedrifter, den indgribende Rolle, han spillede i Kongerne Christiern II's og Frederik I's Historie, saa vel kjendt, at det neppe feiler, at i Datiden hans Navn jo har været paa Alles Læber, og at vide Kredse have vidst nøie Besked med denne mærkelige og frygtede Mands Herkomst og Ungdomshistorie. Men maaske just derfor er ingen Optegnelse eller Tradition derom naaet ned til vor Tid, thi hvad Alle vidste, faldt Ingen paa at skrive ned, og da saa senere de adelige Slægtbogsforfatterinder, hvem vi i første Række skyldte vort Kjendskab til det 16. Aarhundredes Slægtskabsforhold, ikke vare interesserede i at bevare Minderne om ham og hans Forfædre, da han som ugift ikke efterlod sig Afkom, der kunde indgaae i andre Slægters Genealogi, var al Overlevering om Hr. Søren's Herkomst gaaet tabt, forinden i det 18. Aarhundrede vor Adels Genealogi og Historie blev taget op til en mere indgaaende og alsidig Behandling, saa at man da kun ad Gjætteriets Vei kunde knytte ham til de Personer af Navnet Norby, som man ellers kjendte. Resultatet blev derefter, thi den eneste paa Tryk foreliggende Norby-Stamtavle, i Hofmans Efterretn. om velfortjente danske Adelsmænd III. S. 301, seer for de 5 første Slægtleds Vedkommende saaledes ud:

Oluf Norby.

*

Peder Norby,
1509, * Anne Nye.

Søren Norby,
Admiral, er uden Tvivl Peder Norbys Broder.

Hans Norby,
* Anne Bryske.

Laurids Norby,
Landsdommer udi Falster og Lolland, † 1515,
begravet i Marieboe, * 1 Margrete Mormand.
Datter af Erik Mormand og Else Giersting,
* 2 Inger Falster.

Oluf Norby
til Urup,
*

Jacob Norby,
* Anne Bille, Datter
af Claus Bille og Anne
Frille.

I
Else Norby,
* Gregorius Hen-
riksen, en svensk
Herremand.

I
Margrete Norby,
* Tønne Bille.

I
Abel Norby,
* Christoffer
Basse.

2
Johan Norby
til Erholm,
1588. *

Peder Norby,
* Dorte Rosenkrands,
Datter af Bendix Rosen-
krands og Anne Glib, som
siden fik Christen Munk.

Bendt Norby,
slaget i Sver-
rig 1565.
* Kirsten
Skinkel, Dat-
ter af Otte
Skinkel og
Alhed Bielke.

Hans Norby
til Ugerslef,
* Anna Olde-
land, Datter
af Hans Olde-
land og
Sophie Munk,
† 1607.

Henrik Norby
til Skovsgaard,
* Margretē
Brokkenhuus,
Datter af Johan
Brokkenhuus
og Gedske
Tidemand,
† 1599.

Kirsten N.,
Abbedisse
i Dalum-
kloster
1553.

Henrik Norby
til Rykiel,
* Margrete
Basse, Datter
af Claus Basse
og Anne
Emmike.
Ey Børn.

Otto Norby
til Erholm,
* Ellen Basse,
Datter af
Claus Basse
og Anne
Emmike.
Ey Børn.

Bendix Norby,
* Dorte Lange,
Datter af Hans
Lange og Ka-
ren Strangesen.

Oluf N.
† ugift.

Maren N.
* en ufrie
Mand.

Anne N.
† i Kierte-
minde 24.
Nov. 1606.

Margrete N.
kom i Marie-
boekloster
1564. † der
som Abbe-
disse 1602.

Med god Grund tager Hr. Søren Norbys nyeste Biograf *A. Heise* i Dansk biografisk Lexikon saa afgjort Afstand fra denne Stamtavle, at han end ikke nævner Hr. Sørens Fader ved Navn, thi foranstaaende Stamtavles Forfatter synes end ikke at have vidst, at der i Danmark samtidig levede *to helt forskellige adelige Slægter af Navnet Norby*, hvad der dog ellers ikke var Datidens Genealoger ubekjendt. Det snart efter paabegyndte Lexicon over adelige Familier i Danmark, Norge og Hertugdømmerne er ialtfald paa det Rene hermed; det gjør meget rigtig Forskjel paa den Slægt Norby, hvortil Hr. Søren hørte, og hvis Vaaben var et af Rødt og Blaåt delt Skjold, i hvis sidste Felt en hvid Bjelke, og en hel anden Slægt, hvis Vaaben var en grøn Stub med tre Blade i rødt Felt. Begge disse Slægter ere i foranstaaende Stamtavle slaaede sammen til een. Hr. Søren, Jakob, Bent og Hans Norby førte Bjelken, hvorimod Laurids, Oluf, Johan, Peter, Henrik, Otto og Bendix Norby førte Stubben. Her skal nu forsøges en Udredning af de to Slægter og deres Herkomst, efter de respective Stamsæder sondrende mellem *Uggerslev-Slægten* (med Bjelken) og *Skougaard-Slægten* (med Stubben).

1. Uggerslev-Slægten.

Hofman, eller vel snarere hans Udgiver *B. C. Sandvig*, gjør Hr. Søren Norby til Søn af en *Oluf Norby*. Denne Angivelse kan være en Gisning paa Grundlag af, at Hr. Søren havde en uægte Søn af Navnet Oluf, der til 1529 var i Huset hos Jens Mikkelsen Møenbo¹, men da Stamtavlen aldeles ikke nævner denne Søn, er det mere sandsynlig, at ene Hensynet til Tidsfølgen har indført Hr. Søren Norby paa Stamtavlen som Broder til den *Peder Norby*, ved hvem man havde Aarstallet 1509, i hvor saa dette Aarstal var kommet fra. Der kjendes imidlertid foruden Hr. Søren Søn kun en eneste historisk Oluf Norby fra før Aar 1530, og han lever, som senere skal paavises, i Aarene 1526—58 og kan saaledes ikke være Hr. Søren Fader. Endvidere fører, hvad senere skal paavises, den nævnte Peder Norby Stubben i sit Vaaben, han er saaledes ikke engang af samme Slægt som Hr. Søren, der fører Bjelken², langt mindre er han dennes Broder. Derimod viser efterstaaende Brev, at Hr. Søren er *Broder* til den urigtig som Søn^{nesøn} af oftnævnte Peder Norby opførte *Jacob Norby*:

Jegh Jacop Norby, aff vaben, som war erckebespens officialis, gør vittherligt meth thette mytt obnæ breff, ath iegh hawer bedeth erligh oc velbyrdigh man Andhers Bilde och *myñ kære brodher Sewrin Norby* at loffuæ oc siæ for megh till

¹ En *Laurens Norby*, der nævnes i Gullændernes Hylding 20/6 1537 (Gulland 20 c. d., jvf. 21), turde ogsaa være en uægte Søn af Hr. Søren. Slægten *von Lingen's* Stammoder «*Christina Norby fra Gottland*», ved 1580 gift med Johan Claesson von Lingen, menes at have været en «*ättling af den förmögne och namnkunnige Severin Norby*». (Anrep: Svenska Adeln's Ättar-Taflor II. 778.)

² D. Adel. Sig. L. XI. 14.

erligh oc velbyrdig man Tygæ Brade, ath iegh skall till gode rede fornøffuæ oc giffuæ hannem nw sancte Mechils dagh et aar nest komendes tiwæ renske gyllen oc hwdreth och ther till met x marc dansk penningæ for thett hoffmod, som iegh gjorde forskreffne Tygæ Brade oc hans modher her wdij Lwnd etc. Skede thett, at forskreffne Andhers Bilde oc myn brodher Sewrin Norby togæ noghen skade for forskreffne løfftæ i nogher hwanne maade, tha tillbyuder iegh megh eller myne arwingæ forskreffne Andhers Bilde, Sewrin Norby eller theres arwingæ thett skade løst at hollæ i alle maade for forskreffne løffthæ. Till windesbyrd trækker iegh mytt indzeglæ¹ needhen for thette mytt obnæ breff. Giffuit i Lwnd søndagen nest fore sancti Fransici dagh anno domini mdxij^{0. 2}

Dette Brev turde være den eneste tilforladelige Veiledning, som Fortiden har levnet os til at udfinde Hr. Søren Norbys fædre Slægt, og det næste Spørgsmaal bliver da: Hvem er Jacob Norbys Forældre? Hofmans Angivelse, at han er Søn² af Peder Norby og Anne Ny, maa jo allerede opgives af den Grund, at Peder Norby fører Stubben, medens Jacob Norby ligesom Hr. Søren fører Bjelken³, men Hofmans Angivelse synes heller ikke at hidrøre fra nogen adelig Slægtbog. Disse Bøger omtale nemlig kun Jacob Norby selv og hans Efterkommere, derimod ikke hans Forfædre, idet det først er hans Giftermaal ind i en Høiadelsslægt, Bille'rne, der drager ham ind i Slægtbøgerne. Allerede nu tør det derfor siges, at hverken Jacobs og Hr. Søren Moder, Farmoder eller Mormoder høre til nogen af de Slægter, som have sysselsat de nu kjendte Slægtbøgers adelige Forfatterinder.

Hvad samtidige Kilder oplyse om Jacob Norby er følgende:

1503 April 19. Anno domini md tercio fierde dag poscke aff hoybornæ førstes koningh Hanses wor kierre nadige herris befallingh, tha wor jech Laurentz Skinckell aff Krogend skicket wti Laxmandz Aagerops hoffueth gaard wti Skone, oc then antwordhet iech werdugeste fader mett gud her Byrge, erchiebiscop wti Lund etc., mett tesse efter screffne ind haffue godtz oc inuentariis, som tha beskreffues wti mester Hogens, canicks wti Lund, Erick Wggerops, officialis, Pouell Iensons, Tord Iepsons, *Iachim Norbyess* oc flere gode mendz neruarelse. Forst cxiiij sider flesk, regnendis femsindztiuge wti hundrethet, vj nøde krope, xxj farre kroppe, lx gosse kroppe, ij tønner smør, iij (tønner) telie, vij (tønner) tørre kabelaff, j tønne kuller, j tønne salt kabelaff, j tønne sild, ith tre mett hwmbles, mindre iij skepper, iiij lester j pund byg, v pund rugh, iiij pund viij skepper malth, lx tønner haffre, vj pund mell, iij pund rugseed, ix tønner myød, viij tønner øll, j tønne tiere, en fiering kiøckenfett, vj bladithens dyner, xxjx dyner mett wadmæl oc blaagarnsswor, xvij houetyner, onde oc gode, vj benckedyner, iiij hygynder, xvj sengklede, onde oc gode, too ryer, iiij teppede, iiij lærlagen, xiiij par hørgarnss lagen, onde oc gode, xiiij par blogarns lagen, onde oc gode, ith brande ierren, ij røster, ith bradspid, xv fad, xij tallerecken, en fodgryde paa ij spand, ith fad kober wti ix kuldgryder, en bradpanne aff kober, en handpanne, end morterre, en handmulluff, iiij beckiin, en koberkanne mett to greebe, en broden koberkanne, en liiden gammell tennkanne, xv gryder, smaa oc store, then største paa end spand, iiij

¹ D. Adel. Sig. L. XI. 11.

² Pers. Sml. Papir Hr. Anders Bille.

³ D. Adel. Sig. L. XI. 11—13.

brodne gryder, sma oc store, vj gamble brodne keelle, smaa oc storre, then største paa end spand, end bryggekiedell paa iiij tønne, ij gamble tønne kielle, j tønne kiedell, ij fiering kelle, iij kielle, huer paa ij spand, end spandz kiedell, ij messe reede, ij kalcke mett therres diske, end messebog, ij altere steene, ij folle bord, en bordskiffue, en liwse krune aff ith hiortewiide, iij høye liwsestage, end liusestage aff messing mett en piibe, v ølkar, smaa oc store, thet største paa viij tønner, iij suaruede stooobe, ij suaruede skaale, iij suaruede bolle, ith liidhet smediested, end hammer, ith tørfueiernn, en iernnstangh, xxviiij stycke skiffueiernn, iij naffre, ij wiidyxer, ith spegerbor, end gang spore, vj arbeitz hesthe, ij wogne, end plou, ij plou ringe, iij aer, viij øxen, xxix melcke kiør, ij stwde, xij kalfue, wnge oc gamble, xl faar, xl lam, xxxj gamble swiin, xj wnge swiin, xxx gamble øg, viij vnge øgh, end foole. Til widnisbyrd ere too wdscorne scriffter screffne her om, then ene hoess forscreffne her erchebiscop Byrge wti Lund etc. oc then annen hoess Laurentz Skinckell paa wor kierre nadige herris wegne. Datum ut supra wnder Laxmands Agerops naffn.

in tergo:

Vdskoren skrift om jnuentarie vdhi Aagerop etc.¹

1505 April 15. vidnede Tyghe Bradhe i Thosterwp, Greers Jepß (Ulfstand) i Thorwp, Torbørn Oxe, Jahan Oxe, Niels scriffwer, ridefoged til Lund, og Oluff Ingworß, Hr. Eskil (Gøye)'s Foged i Thorsø, den Tirsdag næst efter Jubilate, at de i Thorsø paahørte, at velbyrdig Mand Hr. Oluff Jepß (Sparre) i Skurop tiltalte Herredsfogeden i Wæmmenhøffs Herred og spurgte ham, om han havde givet nogen Dom mellem Erkebisen og ham om Orssø Mose, hvilket Fogeden benægtede, dog tilføiende, at hvad som *Jacob Norby*, Hr. Erkebiskops Embedsmand paa Næsbyholm, vil lade skrive, det er han nødt til at besegle efter, og sagde fremdeles, at Jacob Norby forbød ham at give Hr. Oluff nogen Besegling i denne Sag².

1507 Juli 31. nævnes *Jacob Norby*, Officialis til Lundegaard, i en Opsættelse, som Arild Jensen (Ulfstand), siddende i Dommers Sted, og Tonow Parsberg, Ridder, paa Ørtofte, udstedte i Lund St. Peders Aften ad vincula i en Sag mellem ham paa Erkebispens Vegne og Hr. Mogens Gøye og hans Søkende og Tyge Bradhe i Tostorp paa sin Søsters Vegne, Fru Citzelia, om Torsjø Pant³.

1511. *Jacob Norby* soldte och schiødte till (Antvorskov) closter j gaardt y Mierløse . . . item enn gaardt i Oztrop (Østrup, Merløse Herred) . . .⁴

1521 Juni 15. Jens Steygsß (Ulfeld), landzdommere i Fyen, Niels Bild tiill Raffnolt, *Jacob Norby* tiill Vgersløff, Henning Vaalkendorff tiill Glorop, Anders Jacobsß (Reventlow), Michil Persß (Akeleye), borgmesther i Otensse, Bertiill Friis, Iep Vnckersß, Hans scriffuer, raadmend, oc Gregers Hansß vii gøre vittherligt fore (alle) met thette wort opne breff anno dni mdxxi die sanctorum Viti et Modesti, fførend landz thing setthes vdi sworttebrødre closther i Otensse, vore vii met mange flere gode dannemend forsamlede paa eth venligt mode . . .⁵

¹ Lgb. Dipl.

² Orig. i Arkivet paa Svaneholm.

³ Sv. Rigsarkiv.

⁴ Ældste Arch. Reg. IV. 122.

⁵ Pers. Sml. Papir Hr. Esge Bille.

1521 Dec. 22. Wii Christiern etc. gjøre alle vittherligt aar etc. mdxxi then søndag nest fore juel paa vor kere frue modhers gard i Otthense, neruerendes oss elskelige her Mogens Gøe, lørgenn Marswin, Iens Stygsen (Ulfeld), landtzdommer i Fyn, oc *Iacob Norby*, vor skicket Offue Vicentius (Lunge)¹

1522 Febr. 15. A b *Norby*, landzdomer i Fyen, vii gøre vittherligt fore alle met thette wort opne altere die sancti Valentini martiris for oss oc gode mend flere paa Fynbo landzting wor skicket erlig oc welbirdig mand her Peder Lycke, riider, oc haffde her i rette steffndt erlig och velbirdig Niels Sten tiil Clynstrvppe oc hannem tiiltalet for een skeppe smør, han kendis at haffue vdj Mvllervppe teylgaard, som han sagde, at hannem paa sin hwsfrves vegne aff hennes metarffinge wor samtyckedt thet at haffue oc aarligen oppe at bere, indtiil saa lenge hannem ander stedh vdleggis een skeppe smør, som han seg fore thennem bekende at haffue brost oppaa vdi sin husfrves arffs andell, then tiid the forsamlede vore effther skiiffet. Ther emod i rette lagde her Pedher Lycke Cristoffer Pallisßen (Ulfeld)s skødebreff, lwdendis, at hand haffde sold oc skøtt her Peder Lycke oc hans arffinge Mvllervppegaard met alle sine tiilliggelse, som nw oc aff arilds tiidt tilleyget haffuer, met flere ord samme breff indeholt etc. Oc yttermere berette her Peder saa, at samme Mvllervppe teylgaard aff alle arffinge paa skiiffte wor affmelt oc skulle øde were, som nogre met arffinge, som tiilstede wore, hannem oc bestode, oc tesliigeste bewiiste her Per Lycke, at samme teylgaard oc thet ther till brwctis, før han aff wordt melt, thet ligger inde vdi Mvllervppegaardz indgraffne enemercke oc er gaardzens rette tiilliggelse aff arild, oc i rette sette her Peder Lycke, effthertii at samme Mvllervppegaard wor Cristoffer Pallisß i sytskenne skiiffte tiilskiiffet met alld sin rette tilleggelse, som tiilleyget haffuer aff ærild, met forskreffne Niels Stens oc andre metarffingis bezeygling oc nw hannem skøtt er effter skødebreffsens lyd effter at Niels Sten ingge bewiisninge aff metarffinge haffuer, annet end han self saa siger, om hannem bør a samme eindom effter siitt skødebreffs lydelse. Tha effther tiiltall oc genswaar oc the breffue, samme dag i rette lagdis, tha tiilfwnde wii forskreffne her Per Lycke samme Mvllervppegaard at haffue, nyde, brvge oc beholle met sin ærildz tiilleggelse, som forskreffuit, effther siitt skødebreffs lydelse, indtiil saalenge Niels Sten eller nogen annen kand bewiise met metarffingis oc leegis mendtz breff oc bezeygling, at thennem bør ther vdinnen nogen skeppe smør at haffue, anthen for lod eller ieffnit, aff rette. Thet vitne wij forskreffne met vore ingzeygle. Datum vt s.

Tre paatrykte Segl i grønt Vox².

Paa Bagsiden staar med en lidt nyere Haand: Ett lands tilngs dom, som gick imellom her Peder Lycke oc Niels Steenn paa Mulderup teilgaard mdxxij³.

1525. Thette er thet folk, Danmarckes riiges raadt och the aff adellen, prier och abbether ville vdtgiøre tiill hest inden landz, nar behoff giørres mett glauende och armbørste: Fyens biscopdom: Hanss Jensßen (Ulfeld) ij gl., *Jacob Norby* iij gl., Egler Bryske vj gl. Korphes Hardhenberg ij gl., *Pedher Lauritzen* ij gl., Axell Nielsßen (Kruckow) j gl.⁴

1526 Nov. 23. *Iacob Norbye* mageskiftede til Kronen en Gaard i Nyesløft

¹ Suhms Nye Saml. I. 372.

² D. Adel. Sig. B. XIII. 25 (Anders Ebbesen Ulfeld), L. IV. 19 (Niels Bild) og L. XI. 11.

³ Arkivet fra Barritskov.

⁴ D. Mag. 2. V. 52—54.

(Lwndeherred) . . . mod af Kronen at faa en Gaard i Therebye (Skambherred) . . . til evindelig Eje. Othennße S. Clementis papæ dag¹.

1528. Til Mariæ Magdalene dag bleff disse efterskreffne gode mænd aff adelen forskreffvit at møde vdi Lante Holsten: . . . Hr. Peder Lycke, Niels Ibsøn (Bryske), Axel Fickssøn, Eyler Rønnow, Claus Vrne, Hans van Melen, Diderich Hendrickssøn (Qvitzow), Christoffer Pallissøn (Ulfeld), Kield i Thysted (o: Tidselholt), Hans Jenssøn (Ulfeld) udi Østerup, *Jacob Norby*, Erick Vaagen (o: Bølle) til Ellevidt, Mester Vlrich (Bild), Michel Brockenhuß, Claus Brockenhuß, Hans Oldeland, Anders Jacobssøn (Reventlow) til Søbor, Corvitz Hardenberg, Jacob Hardenberg, *Peder Lauritzsøn*, Eyler Nielsøn (Kruckow), Busk Skienck, Anders Erickssøn (o: Emmiksen); Peder Brock, Verner Svale, *Oloff Norby*, Hr. Otte Krumpen, Hr. Johan Oxe²

1532. Anders Iacobßenn (Hvittenstiern) i Holbeckgord en befalling till Lauris Skinckel, *Iacob Norby*, Eric Matzen (Bølle), at the tage nogle godemend till thennom och høre om trette, som forskrefne Anders Iacobßenn och Iost Vrne till Haritzleffgord imellom er for en hest³

1532. Iørigen Qvitzow en steffning offuer *Iacob Norby* i Wrsloff for ett vret marckeskel, som han haffuer gjort emellom Wrsloff och Slestrop och Bastrop marck, at møde till første almyndig herre dag⁴.

1532. Prier i Antuordskoff en befalling tiill her Peder Lycke, Henning Walckendrop, Knudt Vrne, Eyler Ericßenn (Bølle), Iost Vrne, Michel Brochenhus, *Iacob Norby*, Hans van Melen och Hans Ienßenn (Ulfeld) om nogen trette, som er mellom hannom och Iørgen Qvitzow⁵.

1535. Register paa rystingen udi Fyen, som adelen ther sielf sat och bevilget hafver: . . . Dirich Heningssen (Qvitzow) ij heste, *Jacob Norby* ij, Chrestoffer Pallesen (Ulfeld) ij, . . . Axel Nielsen (Kruckow) 1, *Oloff Norby* 1, Marqvor Thimand ij, *Peder Norby* 1, Fru Soffy Ollelandts ij,⁶

1536. Ridderskaff wdty Fyenn: . . . Knvdt Wrne. *Jachop Norby*. Jesper Daa. Hans Jenssen (Ulfeld). Jachop Brokenhusße. Claues Brokenhusße. Werner . . . (Svale). Peder Broke. Erike Matsen (Bølle). Mogenns Loduigssen (Rosenkrantz). Regnoltt Hederstorp. Claues Daa. Christoffer Hvittfelldt. Anders Emikssen. Knvdt Ottssen (Hvide). Christoffer Pallissen (Ulfeld). Tønne Tønnsen (Viffert). Niels Steenn. Bus Skenkee. Hans van Melenn. Axell Fickessen. Korfits Hardenbergh. Algud Pederssen (Algudsen). Skinkell. Ebbe Mvnke. *Per Norby*. *Oloff Norby*. Anthonius Bryske. Gerdt Bryske. Claues Bryske. Bild Nielssen (Kruckow)⁷

1536. Thesße ephtherskrefne raadt och adell ere forscrefne att komme tiill ko. mts. kroning vdj Kiøpnehaffin søndagen nest ephther sancti Laurentij dag mett

¹ Fr. I's Reg. 121.

² Huitf. 1310—11.

³ Fr. I's Reg. 409.

⁴ Smst. 481.

⁵ Smst. 483.

⁶ D. Kanc. Reg. 11—12.

⁷ D. Mag. 3. VI. 55 f.

theres hustruer och jomfruer: Fynn: Knudt Vrne, *Jacob Norby*, Jesper Daa, Hans Jensen (Ulfeld)¹

1536. Den store Reces: Jacop Harenbiereg, *Jacob Norby*, Christoffer Pallissen (Ulfeld), Dirick Qvidtso, Anders Emicksen, Claues Daa, *Per Norby*, Knud Ebbessen (Ulfeld), Knud Ottssen (Hvide), Jacop Brockenhuss, Axell Ficksen, Mogens Claussen (Rosenkrantz), Jøren Urne, Claues Marqvardsen (Hundermark), Per Brock, Jesper Daa, Anthonis Bryske, Geerd Bryske, Claues Bryske, Wernner Bartilssen (Svale), *Oluff Norby*, Hans Berntssen (Pøiske)²

1537 Oct. 21. *Jacob Norby* oc Eyller Rønnowff.

Vaar skiickett fore osß paa wortt retthertting oss elskelige Jacob Norby oc hæfde i rette steffndtt oss elskelige Eyler Rønnowff fore noyer iordtt, ligendis oppaa Ore marck, oc forskreffne Jacob mentthe, thett hwn schwlle liigge tiill two hans gaarde i Wllebølle, oc i rette lagde forskreffne Jacob Norby ett breff aff Sallingherriidtzting lydendis, atth noyer mend hæfde wittnett, att noyer aar siiden schwlle then jord paa Ore marck hæfwe leygiitt tiill thii two gaarde y Wllebølle, oc frw Mette (Hardenberg) tiill Hwiidkielld hæfde dog altiid giiffwiitt ther ilding oc kierre paa nw xx aar siiden oc mere. Item ett andett gammelt pergmetz breff lydendis, atth en riiddermandtz mandtt opaa Løgwedtzmoße schwlle hæfwe skiøtt oc soldtt en aff the Basßer samme two gaarde y Wllebølle, som Jacob Norby nw y were hæfwer, dog samme jord paa Ore marck ey waar bemeltt y samme skiødhe. Ther-tiill sworiitt forskreffne Eyler Rønnowff oc sagde, att hans moder frw Mette altiid hæfwer giiffwiitt jlding oc kierre paa samme jorde, oc berethe, att ßamme jord liiger jndt wtij Ore marck oc er hans loud y Ore rette maall, oc i rette lagde ett tings wiitne aff Sallingherriidtzting liudendis, att nogle mendtt hæfde witnede oc them fiuld wiittherliigt waar, att thett er xx aar ßiiden, atth frw Mette tiill Hwiidkielld loed giiffwe illinge oc kierre paa then jord paa Ore marck waar henne oc thennom tiill Hwiitkielld fraa komen mett wrett oc brwgis tiill thii two gaarde wdj Wllebølle etc. Jtem ett herriidtz neffnd aff Sallingherriidtzting liudendis, att nogle mend hæfde witned hwer serdelliis, att thett waar thennom wiittherliigt, att thett er xx eller xxx aar siiden, att frw Mette tiill Hwiidkielld hæfde ladet gifwe ilding oc kierre paa then jord, som brugtis tiill thii two gaarde y Wllebøll, som laa y Ore marc oc waar komen fraa Hwiidkielld mett wrett etc. Jtem ett andett breff, som nogre godemend effther waar befalling hæfde wdgiiffwiitt liudendis, att the hæfde siwnt oc siett paa samme jord, oc som dannemend hæfde witnede for thennom, att two Eyller Rønnowffs tienere y Ore hæfde theris fulde maall y Ore marc, men then tredie hans tienere ham brøsthett wtij siitt moell oc saa møgiitt, som Jacob Norbyes tienere hæfwe ther att brwge, thett findis wtij Eyler Rønnowffs tieners rette maall etc. Mett flere breffwe oc bewiislinge, som thii paa bode siider y rette lagde. Om hwiilckenn sag thii gaff thennom y rette paa bode siider. Tha effther tiltall, gien-swar, breff, bewiisning oc sagens leyliighed sagde wii saa paa for rette, att efftherthii forskreffne [jord] liiger wden Wllebøll marcke schell oc liiger ind paa Ore marck oc findis y forskreffne Eyler Rønnowffs bondis rette mooll y Ore, tha bør forskreffne Eyler Rønnowff att nyde, brwge oc beholle samme jord tiill sin gaard y Ore, efftherthii att forskreffne jordtt findis wden marckeskell oc ey kand bewiisls fore noyer stug eller serkiøb mett steen eller stabell, som thett seg bør effther logenn. Dat. Haffnie dominicam post Galli. Mogens Munck, Basßi Chrestoffersß, Jacob Brockenhus, Jep Torbiørnsß (Sparre) oc Eriick Bylliger³.

¹ D. Mag. 3. VI. 129.

² Chr. III's Hist. I. I. 498.

³ Hd. Db. I. 127.

1539 Juni 10., 3^a feria post corporis Christi, var *Jacob Norby* nærværende paa Kongens Retterthing i Odense¹.

1540 April 30. *Jacob Norby* fick bref, eftherthi hand hafver beret for kon. mat., hvorledis at hans høstrues mormoder, fru *Armegaard Clavsdatter*, her *Johan Frillis* eftherleferske, skal hafve gifvet noget gorde och godts til s. Hans closter udi vor kiøpsted *Ottense*, och thet skal hafve verit svigeligen och bedrageligen handlet och omgaaet med hinde om samme godts, och ey hun skal hafve gifvet samme godts til forskrefne closter med hindis slegt och venners sambytte, thi hafve vi nu af vor synderlig gunst och naade unt och tilladet, at forskrefne *Jacob Norby* maa egien til seg anamme samme gaarde och godts, och hand och hans arvinge thet her efther at nyde, bruge och beholde efther hans breffs liudelse. Datum udi *Ottense* *Philippe* et *Jacobi* aften².

Ved første Øiekast give disse Kilder nok den Oplysning, at *Jacob Norbys* Hustrus Mormoder var Fru *Ermegaard Clausdatter Hr. Johan Frilles*, men om hans egen og *Hr. Søren Norbys* Herkomst derimod kun den fattige Efterretning, at de paa en eller anden Maade vare beslægtede med den gamle Æt *Basse*. Lidt videre kan man dog komme ved at undersøge *Jacob Norbys* Sigiller. Der haves Aftryk af tre forskjellige Signeter. Det første bruges 1508—22, er et større Sigil med nøiagtig samme Vaaben som i *Hr. Søren Norbys* Sigil og med Omskriften S. IACOP NORBI, det andet fra 1526 viser Skjoldet uden Hjelm og Omskriften S. IACOBI NORBIE, hvorimod det tredie, et 1535 brugt lille Ringsignet, har Skjoldet og derover Bogstaverne I A³. Der kan neppe være Tvivl om, at dette A er Begyndelsesbogstavet til *Jacob Norbys* Faders Fornavn, og dermed falder Stamtavlen Angivelse, at han skulde være Søn af en ^{Peder} *Peder* *Norby* eller, som bevislig Broder til *Hr. Søren Norby*, Søn af en *Oluf Norby*. Og da der i et Par Aktstykker fra Midten af det 15. Aarh. nævnes en *Anders Norby*, maa det antages, at denne er *Fader* til *Jacob* og *Hr. Søren Norby*. Disse Aktstykker ere:

1463 April 22. Allæ men thette breff seer eller høræ læsæ kungøræ wi *Bertill Teyenhwsæ*, *Hennicke Limbek*, *Marqword Bosendalæ*, *Jes Persß (Dyre)* i *Starop*, *Jesper Norby*, *Cristyern Perß (Glambek)*, *Ottæ Henrikß (Huitfeldt)*, *Anders Norby*, *Claus Henrikß (Huitfeldt)*, *Gotskæ Pagh*, *Howenskildh*, *Henning Sleef* . . . fæmtindæ dagh effther langæfredagh . . . paa *Thyrihæreths* thingh . . .⁴

Slige Thingsvidner udstedtes i Reglen af Herredsfogeden og et Antal af Herredets anseteste Beboere, saa at det vilde ligge nær af dette Vidne at slutte, at de her nævnte *Norby'er*, *Jesper* og *Anders*, vare bosatte i *Tyrrild Herred*, men denne Slutning er neppe rigtig. *Hennicke Limbek*, *Jes Persen* og *Christiern Persen* ere *Jyder*, *Eiere* af *Nebbe*, *Starup* og *Oxvig* (der dog ligger

¹ Gl. d. Domme II. 93.

² D. Kanc. Reg. 127.

³ D. Adel. Sig. L. XI. 11—13.

⁴ *Tyrrild* H. 19.

i Jerlev Herred); men Bertel Tegenhus, Otte og Claus Henriksen, Godske Pagh og Hogenskild ere bevislig Fynboer. Otte og Claus Henriksen boede i Reveldrup i Skovby Herred, Benedict Hogenskild i Vesterby og Jersøre i Skam Herred og Godske Pagh var 1465 Husfoged paa Hindsgavl¹. Og at ikke blot Bertel Tegenhus, men ogsaa Jesper og Anders Norby ere Fynboer, fremgaaer af følgende Aktstykke:

1468 April 30. Alle men thette breff see eller høre helse wii Ywen Bryske, riddere oc landzdomere i Fywn, Clawes Rønnow, Claus Rantzow, Bertild Tegnuse, Claus Bryske, . . . Claws Kræmstorp, Pæder Henricß (Egerne), *Jesper Norby*, Jæppe Nielsß (Algudsen), Ebbe Andersß (Ulfeld), Oleff Brockenhus, *Anders Norby*, Benedictus Hogenskild, Anders Mortensß (Brok), Malman, Keld i Sandrom oc Clemend Brun, som aff waben ære, ewinneligh met gudh, oc gøre wii witherlicht alle neruerendis ock kommeskullendes met thette wort obne breff, at aar effter gudz byrd mcdlxviiij then løwerdagh næst fore sanctorum Philippi et Jacobi dagh paa Fywnboo landztingh fore oss²

Endnu nævnes Anders Norby i følgende Brev:

1468 Sept. 8.—15. Albreyt Engelbrytson (Bydelsbak) kjender sig skyldig at være en velbyrdig Mand sin kjære Broder Hr. Jachim Hardenbergh 12 lybske Gylden og 8 Stæder Skilling mod Pant i en Gaard i Espe, beseglet af «Clawes Bryske, Knwth Jachimß (Reventlow) i Siøbo, *Anders Norby*, wepnere, Michell Jensß i Sallingh ok Hans Torthson i Broby», dat. infra octauas natiuitatis beate Marie gloriose³.

Flere direkte Efterretninger om Anders Norby ere ikke fundne, og det maa derfor antages, at han er død snart efter 1468; navnlig savnes en Angivelse af, hvor i Fyn han har boet. Dog indeholder det sidste Aktstykke et Fingerpeg. Albrecht Engelbrechtsen boede paa Løgismose, Hr. Jachim Hardenberg paa Vedtofte og midtveis mellem disse to Gaarde ligger Byen *Nordby* i Kjærum Sogn. Den er den eneste By af dette Navn i Fyn og fra den har sandsynligvis Anders og hans Samtidige Jesper hentet deres Slægtnavn Norby. Christiern Poulsens Brevregister omtaler et Jacob Norbys Skjøde paa en Gaard i Nordby i Kjærum Sogn til St. Knuds Kloster for en Gaard i Blastrup, og der er da Grund til at antage, at denne Gaard i Nordby forhen har været beboet af Jacob Norbys ukjendte Farfader og mulig endnu af Faderen Anders Norby.

I de nysnævnte Aktstykker af 1463 og 30. April 1468 nævnes sammen med Anders Norby en *Jesper Norby*, der maa antages at være hans Broder, og det vil derfor mulig lønne sig at see lidt nærmere paa ham. Han findes nævnt i følgende Aktstykker:

¹ Vends H. 21.

² Dipl. Chr. I. 196 f.

³ Salling H. 85.

1453 u. D. Et Vidne af Smørum Herredsting udgivet af Fogeden samt *Jasper Norby*, wæbner, Per Hyn, Hans Mekkelss (Brud), Las Lwno oc Iwer Andersß (Skjernov), swm wæbner ære, oc Mattis Jensß — om et Skifte om Gods i Herlev¹.

1453 Oct. 4. Cristiern Rud i Heselæ, a wapn, kjender sig skyldig en velbaaren Mand Bent Krabbe 6r lybsk Mark, hvorfor han med sin kjære Husfrues Cristinæ Hartwigsdotters Samtykke pantsætter to Gaarde i Kragdorpp, Ørsløff S., Løve H. Beseglet af «her Eric Bille i Solberg, her Michel Rudh, riddere, *Jaspar Nordby*, hwsfoghet pa Køpenhaffns hws, Eric Jensß (Godov), borgemester i Køpenhaffn, oc Gherlagh Floor, a wapn, radhman i samæ stæth». Dat. Haffn die sancti Francisci confessoris².

1458 Jan. 23. Vidne af Bierge Herredsting af Fogeden og «Johanne Ransow, ridder, Hans Ffogit, aff waben, her Pether, prest i Kollenstrop, *Jasper Norby*, hwsfogit paa Hinsegaffuel, Werner Petherssøn (jvf. nedenfor), Robert Smelth, webner, oc Anders Hwid, herresfogit i Scamherrit», at den Mandag næst for st. Pauli dag conuersionis — straffede Hr. Eggert Ffrille en af Hr. Cristoffer Løkke og hans Brødre tagen Lovhævd paa en Jord hos Skovsbo³.

1463 April 22., jvf. S. 9.

1468 April 30., jvf. S. 10.

1468 Mai 14. Vidne udgivet af Fynbo Landsting af «Iwen Brysche, riddher, landzdommer i Fywn, mester Pædher Marswyn oc Tyghe Andersß (Godov), borgemestere i Othense, *Jaspar Nørreby* i Lerebecksholm, wepner, Clawes Clementsß oc Niels Jensß, radmen i Othense», at den fierde løverdag efter paaske lod erlig oc velbaaren Mand her Eggerd Fritle, Ridder, læse⁴

1474 April 3. . . . «Knut Dige, hæressouith i Venz hæret, Matis Bangh, prest i Aspedrop oc bispens officialis i Venz hæret, Anders Saxß, prest i Aaby, Hanss Bundesß, prest i Gelstet, *Jasper Norby*, væpner, Jes Jepß i Ascelbo, Matis Hansß i Gelstedh oc Erich Jepß ibid.» kungøre, at aar 1470 «then tiisdagh nest efter die pasce» var paa Venzhæretsting welbyrdigh man Beynd Bille, bedess eth tingzvitne⁵

1474 April 3. Jech *Jespar Noreby* i Lerbechsholm gør witherlicht met thette mytt opne breff, ath jech nerwærendis hooss war, hørde oc saa, ath Nisse Vnckersß j Hyndroppe anamethe syne penninge aff her Eggerdh (Frille) for Gressholm oc kendes segh engen eyedom eller rettigheet ath haffue i Gressholm vden for eet pant. Ath thet swo gik oc foor, thet widner jech met mytt jncigle thrucht næder paa thette breff. Datum anno domini mcdlxx quarto dominica palmarum⁶.

1474 Aug. 2. . . . «Knud Digæ, hærrisffouit i Wentzhæret, Hanss Bundesß, prest i Gelstet, *Jasper Norby*, wæbner, Matis Hansß i Gelsted, Erich Jepsß ibid.,

¹ Sokkelunds H. 15.

² Løve H. 136.

³ Bjerge H. 5.

⁴ Pers. Sml. Perg. Frille.

⁵ Vends H. 70.

⁶ Vends H. 72, D. Adel. Sig. L. XI. 9.

Per Mawensß ibid., Nis Bangsß oc Jes Jepsß i Ascelbo kwnngøre mcdlxxiiij then tiisdagh nest efter sanctæ Pæderss dagh ad vincula, tha wor skekit pa Wentzhæristing beskeden man Per Clemensß i Holsit framledæ eth opstanden tingzwidnæ thet Per Clemensß wor iij samfald ting po Wentzhærit oc boeth so till po welbyrdigh manss weynæ Beynd Billæss¹

1477 Sept. 25. Alle men, thette breff see eller høre læß, helß vy Matis Joonß (Hvitax) aff Skowsgardh, landzdomer vdi Langelandh, her Michel Michilsß, capellan pa Traneker, och Nielsß Grubbe aff Fæbech, wepner, ewinneligh met gudh, kongiøre wy alle men neruerendis och kommendis met thette worth opne breff, ath aar effther guds byrdh mcdlxx septimo then torsdagh nesth fore sti Michaelis dagh archangeli tha neruerendis hooss ware wy i Tranekers borghæ porth, hørde, thet welbiurdiigh man Bent Bille i Søholm athspwrde Matis Michilsß aff Frelleswich, for hwat sagh han haffde kyærth hans thienere *Jesper Norby* for wor nadighæ herre och for hans nadis søn, wor nadighæ vng hæ herre, och hwat thet owerwoldh skulle ware, forneffnde Jesper Norby skulle haffwæ giort forneffnde Matis Michilsß, tha swarede forneffnde Matis Michilsß saa, ath Jesper Norby haffde wdwsæt hannem aff syn gardh til tinghæ, thwoo tingh fore mytzsomer och eth tingh effther. Tha swarede forneffnde Bent Bille saa ther til: Matis Michilsß, haffuer thu nogher andre skyllinger til hannem, tha skall han pleghæ tigh reth, før han gonger her vdh aff porten; tha wisthæ forneffnde Matis Michilsß enghen anden skyllinge til forneffnde Jesper Norby vdi noger made, en som forescreffwett stander. Item war ther same tiidh i forneffnde port wor nadige herris thienere, saa manghæ som bigger och boor vdi forneffnde Frelleswich, som war Hans Andersß, Hans Perß, Nis Hansß, Anders Møgh, Per Perß, Henric Kaltz, Oloff Waltersß och Jepp Bosß, och kerdæ pa forneffnde Matis Michilsß, som the til fornæ haffde kert, for wor nadigæ vngæ herre och for alle the embetzmenn, som Traneker haffuer hafft aff wor nadighæ herre aarligh aars til thenne dagh, sidhen her forneffnde Matis Michilsß kom i Frelleswich ath boo, for vndh omgingelssæ i saa madhæ, ath han hwert aar byedher theres agher och ængh vpp wloffligh mett sith qwegh, och for hans vndæ heynæ skyldh och hwggher theres skow wpp om nather tiidh j mørk och mooll och sellier borth til andre by. Och manghæ andre skyllinger, hwilke som langt ath scriffwæ war, och haffuer han vdi fyre samfelde aar warit wdwsæth aff syn boligh for wlywdelssæ och vndh omgingelssæ, som han haffuer mett syn naboo, och hwert aar bõth sith faldz maall och jæth bedringh, och ey holtis vdi noger made. Item swarede Bent Bille forneffnde Matis Michilsß saa ydermere, ath han wille mett thet snaresthæ farre til wor nadighæ herre och underwysæ hans nadæ, for hwat sagh forneffnde Matis Michilsß war wdwsæth aff syn gardh, och war thet sidhen wor nadigæ herres wiliæ, ath forneffnde Matis Michilsß skulle bliffwæ wedh forneffnde gardh, tha wille Bent Bille thet gerne tillade och giøre forneffnde Matis Michilsß ther enghen hynder panne. Item badh forneffnde Bent Bille then man, som haffde stedh gardhen aff hannem pa wor nadigæ herris wegnæ, thett han skulle vndhæ forneffnde Matis Michilsß rwm och magh met sith i gardhen, saa lenghæ saghen haffde warith for wor nadighæ herre. In cujus testimonium sigilla nostra presentibus inferius sunt impressa. Datum anno, die et loco suprascriptis.

Aff de 3 Sigiller er kun 1. (F. IV. 1.) og 3. (K. I. 16.) bevarede².

¹ Vends H. 23.

² Pers. Sml. Papir Hr. Bent Bille.

1477 Oct. 21. Wij Cristiern meth gudz nade Danmarcks, Swerigis, Norgis, Wendes ock Gothes koningh, hertugh j Sleswiigh ock hertugh j Holsten, Stormarn oc Ditmarsken, greffwe j Oldenborg oc Delmenhorst hilse ether oss elskelige Mattes Jensß (Hvitax), wor landzdomere paa Langland, Hans Jensß (Mylting) j Kroghager, Oleff Jensß (Blaa) ock Anders Claweß (Ulfeld), wore elskelige men oc thienere, kerlige meth gudh ock wor nade. Wither, kære wener, at fore oss er berett, at *Jesper Norby*, Beynt Billes, wor elskelige mantz oc thieners fogeth, skulle haffwe giort Mattis Michelß i Friilleswiigh noghet owerwold oc dreffwet hanwm aff hans gardh oc vtwiist hanwm vlowlige etc. Thij bethe wij ether kerlige, befale ock meth thette wort obne breff biwde oc fuldmacht giffwe, ati tage till ether twa jordegne dande men paa leylich tiidh oc stedh ock steffner fore ether forscreffne Mattis Michelß j Friilleswiigh oc Jesper Norby, forscreffne Beynt Billes fogeth, ock grantzsker ock vtleder, om forscreffne Jasper Norby haffwer noghen owerwald giort forscreffne Mattis Michelß eller oc dreffwet hanwm aff hans gardh meth vrette, eller oc om han er lowlige vtwiist aff hans gardh, ock om han haffwer forbæthret kronens gardh, swa at han bør at bliffwe ther, wedh eller ey, ock skillier thennem ther om at meth rette, som j wele antware fore gudh ock wære bekiende fore oss, ock lather thet engelunde. Ock bethe wij ock biwde ether forscreffne Mattis Michelß i Friilleswiigh oc Jesper Norby, ati møde paa tiidh oc stedh meth begges ethers bewiisningh, som j modh hwer annen haffwe, fore forscreffne wore elskelige gode men, hwor oc nar thet ether ther om paa wore wegne tilsiiigende worde, ock lider oc vntgelder paa bade sider, hwes the ether ther om fore rette aff sigende worde, ock lather thet engelunde. Vnder wort hylleste ock nade. In christo valet. Datum in castro nostro Haffnensi die vndecim milium virginum anno domini millesimo quadringentesimoseptuagesimoseptimo nostro sub signeto presentibus dor-sotenus impresso.

Paa Bagsiden Rest af Sigillet i rødt Vox¹.

1478 Febr. 4. Ffor alle men, thette breff see eller høre læsß, helsß vy Verner Hanß (Svale), Norherris fogeth pa Langelandh, Hans Jenß (Mylting) i Krogager, Oleff Jenß (Blaa) i Swalebøle, Niels Grubbe i Fæbech och Thomes Tubæ i Stoffnssæ ewinneligh met gudh, kongiøre wy alle men neruerendis och kommendis met thette wort opnæ breff, ath aar effther Cristi fødelsæ mcdlxxvij⁰ pa askæ othensdag tha war skycket for oss och for flere danne men pa Norherris tingh i Langelandh welbirdigh man *Jesper Norby* pa welbirdigh mantz wegnæ Beynt⁰ Billis aff Søholm, hwilkæ ther beddis, fik och fremledde eth fult tings vitnæ met viij danne men, som er Anders Michilsß i Spotofft, Thomes Clauß i Lytzmosæ, Anders Hofftangh ibidem, Jepp Bosß i Frelleswigh, Henric Kaltz ibidem, Per Persß ibidem, Matis i Bremholm och Oleff Bondé i Sroffnssæ, hwilkæ viij danne men alle sam-drecteligh vitnet pa theres gode troo och retthæ sanninghæ, ath thennem ful wider-lichth ere, thet forneffnde Beynt Bille haffde lath loffligh vpbywde guld, solff och peninghæ pa Putzsælyckæ fore mytzsomer och effther hwem, thennem aff retthæ borde ath haffwæ, och melthæ forneffnde Beynt Bille for syn loffmall. In cujus testimonium sigilla nostra presentibus inferius sunt impressa. Datum et actum anno, die & loco supradictis.

3 Sigiller i grønt Vox (Bomærke?, C. LXIV. 43 og K. I. 16)².

¹ Pers. Sml. Papir Hr. Bent Bille.

² Smst.

1478 Marts 6. Hans Ienß (Mylting) i Krogager, Oloff Ienß (Blaa) i Swalebøle, Anders Clauß (Ulfeld) i Emberbøle, Nis Grvbe i Fæbech och Verner Hansß (Svale), herrisfoget i Nørherret, gjør widerlichth met thette wort opne breff, ath aar effther guds byrd mcdlxxoctauo then fredagh nesth effther sancti Lucii paue dagh, som tha war then fredagh nest effther medfaste søndagh, tha indførde wii *Iesper Norby* i Putzselyckægardh pa Bent Billes wegne, som wii ware til melthæ aff domeren pa Lannesfar landztingh, och hans penninge ware ind dømd och indlagt i Bøstrope kyrkæ til foren, som han haffde loffligh vpladet til herris tingh och landz tingh fore mytzsomer och effther. Til vitnesbyrd tha haffue wii hengt wore incigle nethen for thette breff, giffwet aar, dagh, som forescreffwet staar.

Perg. med Sigiller (C. LXIV. 43, L. XIII. 7, B. XIII. 11, K. I. 16 og et Bomærke)¹.

1478 Juni 6. Alle men, thette breff see eller høre læsß, helsß vy Hans Hwidzß, Sønderherris foget vdi Langeland, Anders Laurensß (Algudsen), Anders Graa i Søllestedh, Matis Ioonßß (Hvitax), landzdomer i Langelandh, Hans Hansß (Benvaaben) i Kædeby, Magens Nielsß (Benvaaben) i Trøggeløff, wepnere, Thomes Jwde, foget i Foreweglæ, och Hans Bosß i Magleby ewinneligh met gudh, kongjøre wy, ath aar effther gudz byrdh mcdlxxvij then løwerdagh næst effther sancti Marcellini dagh tha war skycket for oss och for flere danne men pa Sønderherris tingh i Langelandh welbirdiigh man *Jasper Norby*, hwsfoget pa Traneker, hwilkæ ther beddis, fik och fremlede eth fult och alt standendis tings vitne met viij danne men, som ere Jes Magensß i Magleby, Hans Bosß ibidem, Jes smet i Homlet, Anders Hwidzß i Trøggeløff, Hans Andersß i Leggebølæ, Anders Perß i Brunsby, Oloff Perß i Hesløff och Iepp Perß i Ilebøle, hwilkæ viij danne men vth gingæ och beradde thennom och i gen indkommæ och samdirecteligh vitnet pa theres gode troo och retthæ sanninghæ, ath thennom ful widerlichth er, ath thet haffwer warith sedwant her i landet i theres tiidh och i theris forældris tiid och aff ærillæ sedwant, ath sanne men skulle tyw om all thett, thennom bør ath thyw, indhen sex vgher effther then gerninghæ er giørt, som thennem tilfølgis, om saghén worder kert til tinghæ neste tingh, effther gerninghen er giørt. Och vitnet forscreffnæ men, ath thet tyw, som sanne men gjorde ower Marquard Matisß och Nis Michilsß, thet war the til fwd ath giøre effther landzsens sewant, som domeren fan sagwolderen fore pa Sønderherris tingh at steffne sanne men til landz tinghæ ath giøre tyw then othensdagh, the sore Marquard Matisß och Nis Michilsß herwerk ower och fredløss maall for wald tekt. In cujus testimonium sigilla nostra presentibus inferius sunt impressa. Datum anno, die et loco suprascriptis.

Med 4 undertrykte Sigiller (et Bomærke, F. IV. 1, A. VIII. 14 og i det fjerde en Hestesko og en Nagle)².

1478 Juni 17. Alle men, thette breff see eller høre læsß, helsß vy Matis Ioonßß (Hvitax), landsdomere vdi Langelandh, Anders Clauß (Ulfeld), Oloff Ienßß (Blaa) i Swalebøle, Hans Iwl i Leybøle, Nis Grubbæ i Fæbechgardh ewinneligh met gudh, kongjøre wy alle men neruerendis och kommendis met thette wort opne breff, ath aar effther gudsbjrdh mcdlxxvij⁰ pa sancti Botulphi dagh tha war skycket for oss och for flere danne men pa Landsfar lands tingh welbirdiigh man Beynt

¹ Langel. Nørre H. 17.

² Pers. Sml. Papir Hr. Bent Bille.

Bille, hwilkæ ther beddis, fik och fremlede eth fult och alt standendis tinghs vitne met tolff trofaste danne men, som ere Michil Jensß i Gundersgardh, Matis i Bremholm, Per Butzsæ i Fogelsbøel, Iepp Bosß, Anders Hwidzß i Trøggeløff, Anders Salmansß i Fooslet, Per Lamb i Simmendbøle, Hans Bondesß i Stengardh, Anders Hofftangh, Per Læbo i Simmendbøle, Matis Laurisß og Hans Anyesß i Bengelssæ. hwilkæ xij danne men alle samdreteclighæ vitnet pa theris gode troo och sanninghæ, ath *Jesper Norby* athspwrde Jes Michelsß, om han wille pleyæ Ingwor aff Hennigtwed reth for the skyllinger, han skyllede hannem for thet wold, han gjorde pa then fatigæ quinnæ, han togh aff hans gardh och laa met henne emoodh hennes wilæ och en thag haffde bort vnder sith twangh, och thet haffde quinnen beddet forneffnde Ingwor kære pa syn eghen wegnæ, thii hwn mathæ ey kommæ i sith eghet frelssæ, och for thet han gjorde hannem wold och sloo hans dørre vpp och ey mathæ nyde fred i sith eghet hwss, hwerken for guds skyldh eller for wor nadige herris skyldh. Tha sagde forneffnde Ies Michilsß: Ickæ er iek her kommet, for thet iek wil ware vdi rethhæ met tigh eller stande tigh til rethhæ for the skyllinger; men haffwer iek slaget tigh en tre nafflæ i sønder, tha will iek giffwæ tigh thwoo stycker stool, ath bødet met i gen. Och vitnet forneffnde men, ath the haffuer warit æreldæ sedh her pa landeth, ath sanne men skulle tyw indhen sætte vghæ dagh, effther gerningen er giort, ther the til kreffwes ath tyw om. Och vitnet forseffne men, ath forneffnde Ingwor kerdæ pa forneffnde Ies Michilsß tha same dagh til lands tingh, som han togh pa hannem alle the forseffne skylliinger, som her forseffwet star, bode pa syn eghen wegnæ och pa quinnens wegnæ. Item war forneffnde Ies Michilsß offthæ athspwrde, om han wille plege reth for forneffnde skyllinger, tha sagde han alle tiid ney. In cujus rei testimonium sigilla nostra presentibus inferius sunt impressa. Datum et actum anno, die, loco supradictis.

4 Segl i grønt Vox (F. IV. 1, L. XIII. 7, L. I. 23, K. I. 16)¹.

1479 Febr. 14. Anders Clausß (Ulfeld), Oloff Ienß (Blaa), Nis Grvbbe och Hans Iwl i Leybøle giøre widerlicth met thette wort opne breff, ath wii haffwæ loffligh indførd welbirdiigh mans budh Bent Billis thiener *Jesper Norby* pa forneffnde Bent Billis wegne, som wii ware til melt aff landztingh, i alt thette efftherscreffne gotz, forst ii garde i Linnesse, som Anders smet och Nis Flyntebergh pa boor, som giffue iii pund bigh, iii lubisk marc och i skeppe smør til landgille, item v garde i Vinneby, som Anders Ywerß, Hans Matisß, Hans Ienß, Oloff Tueß och Nis Erbo pa boor, item i sex garde i Hesløff, som Oloff Perß, Hans Langh, Iep Trvgelsß, Hans Michilsß, Nis Ienpß och Pael Skoningh pa boor, item en prest-gord, som Niels Krwsæ pa boor, item en gardh i Spotofft, som Anders Michilsß pa boor, item en gardh i Tyørntwed, som Matis Jonß pa boor, item en gardh i Clausebøle, som Michil skreder pa boor, item en gard i Bremholm, som Matis Nielsß pa bor, item en gard i Kotzsebøle, som Las Hanß på boor, item en gard i Snødet, som Ies smet pa boor, och haffde wii met oss wore nadige herris embetz men, som war Hans Perß, som fuldmectigh war aff Hans Hwidzß i Sønderherrit pa thet gotz, som ther ligger, och Verner Hanß (Svale), herrisfoget i Norherrit. Datum die sancti Walentini sub anno domini lxx nono. Sub sigillis nostris in testimonium premissorum inferimus sunt impressa.

5 Segl i grønt Vox (B. XIII. 11, L. XIII. 7, K. I. 16, L. I. 23 og et Bomærke)².

¹ Pers. Sml. Papir Hr. Bent Bille.

² Smst.

Af disse Aktstykker fremgaaer eet, og det er, at Jesper Norby har været meget nøie knyttet til den bekendte Hr. Eggert Frille og dennes Svigersøn Hr. Bent Bille. Da Hr. Eggert var Hovedsmand paa Kjøbenhavns Slot, var Jesper Norby Husfoged her, da Hr. Eggert bliver Lehnsmand paa Hinds-gavl, flytter Jesper med til Hinds-gavl, og endelig er han Bent Billes Husfoged paa Tranekjær; det er et Forhold, som har varet næsten en Menneskealder. Om Jesper er død 1479 eller kun traadt ud af Bent Billes Tjeneste for siden at føre en nu sporløs Tilværelse paa den forlængst nedlagte Hovedgaard Ler-bæksholm i Gjelsted Sogn, Vends H., kan ikke oplyses.

Saa vel for Anders som for Jesper Norby ere Sigilaftryk bevarede til vor Tid. De vise begge det delte Skjold med Bjelken og to Vesselhorn paa Hjelman, men medens Anders Norbys Sigil kun har Omskriften: *s andreas norby*, saa læses der i Jesper Norbys: *s' iaspar pædærsføn*¹, og ligesom Jacob Norbys Sigil førte paa Sporet efter, at Jacob og Hr. Søren vare Sønner af Anders Norby, saaledes oplyser atter Jesper Norbys Sigil om, at dennes og vel altsaa ogsaa Anders Norbys Fader hed *Peder* til Fornavn. Men hvad hed han mere? Neppe Norby, thi dette Slægtnavn kjendes slet ikke før Jesper Norbys første Fremtræden 1453. Ganske vist beretter Arild Huitfeldt², at en af Anførerne i det bekendte Slag paa Falen 1389 hed Hr. *Vicke Norby*, men allerede Kr. Erslev har udtalt den høist rimelige Formodning³, at Huitfeldt har gjort sig skyldig i en Feillæsning eller anden Vildfarelse, da en bekjendt Adelsmand, ja endog Ridder Vicke Norby slet ikke nævnes andetsteds. Sandsynligvis ere Jesper og Anders Pedersen de første af Slægten, som have antaget Norby-Navnet og det efter deres Hjem, Byen Nordby.

En Efterforskning efter disse Brøders Herkomst har da kun eet Spor at følge, og det er Slægtvaabenet. Det delte Skjold med en Bjelke i det ene Felt var ikke et Særeie i Norby-Slægten. Det førtes i Jylland af en i Ribe-Egnen bosat Slægt ved Navn *Pixsten*, i Skaane af Slægten *Saxstrup*, men ogsaa i Fyn havde det været kjendt før Norby'ernes Tid, idet det i det 14. Aarh. var ført af en til Fyn kommen Linie af en holstensk Slægt *Oltena* eller *Altena*. Af denne Slægt, der havde sit Navn af Gaarden Altena ved Süselersee, nævnes en *Thymmo de Olthenna* 1331 i et af Provst og Priorinde i Preetz udstedt Brev⁴ og en *Mane de Oltena* 1353⁵. Sidstnævntes Sigil er bevaret; det viser et delt Skjold, i hvis andet Felt en Bjelke, paa Hjelman to Vesselhorn, hvert besat med 3 Paafjer⁶. Alt samtidig maa Slægten være kommen til Danmark, thi i Søborg Kirke i Nordsjælland er fremdraget et Kalkmaleri fra første Halvdel af det 14. Aarh., der viser Navnet Johan Oldeda over et halvt udvisket Vaaben, et Skjold, hvori skimtes det sidste Stykke af den øverste

¹ D. Adel Sig. L. XI. 10, 9.

² S. 584.

³ Hist. Tidsskr. 5. III. 405 f.

⁴ P. Hasse: Schlesw. Holst. Lauenb. Reg. III. 438.

⁵ Lübeck. Urk. III. 182.

⁶ Milde: Siegel des Mittelalters, Tab. 9, Nr. 133.

Linie af en Bjelke, paa Hjelman to Vesselhorn, hvert besat med tre Stilke, sikkert Rester af Paafluglejerene. Oldeda er en ved det gamle Billedes Restauration indløben Feil for Oldena (D for Æ). Om denne Johan Oldena havest ellers ingen Efterretning; men det ligger nær at formode, at han har været milde Grev Johans holstenske Foged paa Søborg Slot, og formodentlig er han Fader til den i efterstaaende Breve nævnte *Eggert Altena*, eftersom dennes Søn ogsaa hed Johannes.

1390 Juni 1. Laurencius Hawæby, miles, Wolderus Altena, Hinricus Walsroden dictus Altena et Stephanus Raphon. Noveritis, nos cum consensu omnium nostrorum consanguineorum et amicorum Johanni Altena et Ermegharde, filiis *Eghardi Altena* pie memorie, 100 mr. lubic. denar., quas pro morte dicti Eghardi sublevavimus, dedisse tali conditione, quod si dicti pueri Johannes et Ermeghardis mortui fuerint, matre eorum dn. Katherina supervivente, dn. Katherina de prefata pecunia non plus hereditabit, nisi quantum dicti pueri debuissent habuisse, si pecunia pro legali divisione legaliter fuisset divisa inter omnes cognatos et amicos; cetera vero pecunia secundum amicorum consanguineorumque voluntatem tunc viventium pro animabus Eghardi et suorum filiorum, si voluerint, detur; sin autem, inter omnes cognatos et amicos legaliter dividatur. Nostra sigilla cum sigillis virorum honorabilium Pauli Nielsß de Glothorp et dn. Tymmonis Klenben, prepositi in Hæslager. Datum in profesto corporis Christi¹.

1397 Jan. 20. Omnibus presens scriptum cernentibus Fikko Siker, armiger, salutem in domino sempiternam. Liqveat memorie presencium similiter et futurorum, quod recognosco me et heredes meos tenore presencium a viro nobili et honesto Hinrico Altena, armigero, plenam, congruam et condignam porcionem et distributionem bonorum tam mobilium quam immobilium liberis meis ratione matrimonii eorum post mortem vxoris mee dilecte Katherine, matris eorum, ex parte puerorum cuiusdam *Eggardi Altena*, quorum tutorium ipse Henricus pro nunc gerit, iuste debitam ad vsus dictorum puerorum meorum totaliter et integraliter percepisse vt contentor, insuper in presenti litterarum edicione lacius recognoscens et declarans, quod ex premissa distributione vna curia, in villa Lvnde sita in Lvndeheret, in qua nunc residet quidam Jesse Ageß, et vnum fundum inquillini desolatum propriando landbostawen situm in Steghehaghe in eadem prouincia, ad proprietatem et vsus premisorum puerorum *Eggardi Altenas* integraliter et omnimode cum omnibus attinenciis peruenerunt, vnde eosdem pueros *Eggardi Altenas* similiter et eorum tutorem, qui pronunc est, vel qui pro tempore fuerit, pro omnibus bonis rebus vtensiliis ac pro quibuscunqve causis, quecunqve sint, genere uel specie, que nominatos pueros meos ratione matrimonii tangentes sunt, quitos dimitto et penitus excusatos, abrenunciations omnibus allocutionibus, impedimentis et occasionibus super hujusmodi distributione quodammodo denuo prouocandis et regracians eis pro solutione competenti et plenaria michi ex parte dictorum puerorum meorum facta in premissis. Datum meo sub sigillo vna cum sigillis virorum honestorum, videlicet Philippi Hvnger et Offonis Wimestorp presentibus appensis. Anno domini milesimo trecentesimo nonagesimo septimo sabbato proximo post octauam epyphanie domini².

¹ Rep. Dipl. II. 350.

² Lunde H. 6, jvf. V. A. Secher: Meddelelser om Slægten Secher (Siker), S. 84.

Af disse Aktstykker fremgaar det, at Eggert Altena er bleven dræbt før 1390, efterladende sig en Søn og en Datter og derhos en Enke Katharine, som giftede sig igjen med Fikke Siker, men døde før 1397, efterladende sig Børn ogsaa af sit andet Ægteskab. Sigillerne under Brevet af 1390 viste, at kun Wolderus Altena førte Altena-Vaabnet¹, og formodenlig var han en Broder eller Fætter til Eggert Altena, hvorimod Hinricus Walsrode dictus Altena i sit Skjold fører tre Mandsfigurer², saa han antagelig kun paa sin mødrene Side har været beslægtet med Eggert Altena. Den Omstændighed, at Henrik Walsrode, nu kaldet Henrik Altena, 1397 er Værge for Eggerts Børn, tyder paa, at Wolderus Altena i Mellemtiden er død eller ialtfald har forladt Danmark.

Disse Altena'er, Eggert og hans Børn, synes at have været bosatte i Fyn, hvor de eie Gods i Lunde Herred. Antagelig er det dog Eggerts Hustru, Katherina, der er en Fynbo, maaske Eierinde af *Norby'ernes* senere Stamsæde *Uggerslevgaard* (Uggerslev Sogn, Skam H.). Denne Gaard tilhørte ialtfald senere hendes Søn af 2. Ægteskab *Claus Siker*. Om ham haves følgende faa Efterretninger:

1415 Aug. 7. Omnibus presens scriptum cernentibus *Claues Syker*, armiger, salutem in domino. Nouerint vniuersi presentes et futuri, me exhibitibus presentium Egardo Cristerni, Henikino Cristerni dicto Fode, nec non Taleke filie Cristerni omnia bona mea et omne ius meum, quod habeo in bonis in parochia Lunde sitis, in quibus Johannes Saxeß quondam residebat, cum singulis pertinentiis, agris, pratis, piscaturis, siccis et humidis, nil exeptis, resignasse et scotasse per presentes, jure perpetuo possidenda, arte doli et mali exclusa penitus in premissis. In cuius rei testimonium sigillum meum cum sigillis aliorum virorum discretorum, videlicet Cristerni Frellau, Godekini Bage et Josep, presentibus est appensum. Datum anno domini mccccxv proxima quarta feria ante festum beati Laurentii martiris³.

1431 April 25, die Marci, have «gode Mænd Basse og *Claues Zikker* i Vghersloff og Henric Nielsß i Sandagere» medbeseglet et Skjøde fra Tomes Jwl, Væbner, til velbyrdige Eggerd Fritle, Høvedsmand paa Orebyerk⁴.

1438 Nov. 22, then løuerdaghe som ware sancte Clementz afften, i et Vidne af Fynbo Landsting, at «en wælbørdigæ man Eggert Crestiernssen ther kalles Frille til Urbierk» fralagde sig Beskyldningen for at have talt paa Kongens og Rigets Værste, hedder det: Ligerwise vpa samme stædh met vpræctæ finger swore elffuæ ridhermæntsmæn, som hære oc æfter screwet stander, som wore Ottæ Skinckell aff Rudgordh, Hartog Hesten, Pæther Hogenskilde, Pæter Nielsen (Ulfeld) aff Broholm, Claus Rantzo, Otto Smegher, Jachim Henrikssen (Reventlow), Follert Knopæ, *Claus Siker*, Jahan Brokenhws oc Morten Skinckell. Ther æfter swore⁵

¹ Hans Sigil er nu tabt, men findes afbildet i Klevenfeldts Sig. Sml.

² D. Adel. Sig. 934.

³ Lunde H. 1.

⁴ Rep. Dipl. III. 416.

⁵ Dipl. Flensb. I. 496 f.

1440 Nov. 21, festo presentationis Marie, slutter et Pantebrev fra Jens Sommer af Pugheholm til velbaarne Æggerd Cristiernsß man kalder Frille saaledes: Sigillum meum cum sigillis nobilium *Claues Sicker*, Johannis Michaelis, judicis generalis terre Pheonie, et Henrici Gwmmesß¹.

1442 April 17, Ottonie feria tertia proxima post dominicam misericordia, giøre «wii Clauwes Rønnow, Fredhrick Bartzbec, riddere, Pæthr Houenschilt, Jeop Maghensson, prouest i Odhense, Iohan Biørnson, Clauwes Rantzow, *Clauwes Siker* och Hinric Bartzbeck widerlicht meth thetthe wort obne breff, ath wi ii dagh saffnedhæ ware i Swortebroðhre kloster i Odhense ath høre till rættæ then twe-dracht, thrætæ och delæ, som her Eggert Frille, ridder, och Ottæ Schinckel aff Ruthgaardh thom eemellom hafde²

1451 Jan. 21, den torsdag næst for st. Pauli dag, udgav «Anders Hwid, hæritzfoghet i Skam hæriith, Jahan Frillæ, ridder, Jahan Brokenhusæ, landzdomer i Fywn, *Claus Siker*, Jes Hansß (Skinkel), Per Hord, radmend i Othens, Jon Thordß, foghet i Skowbyhæriith, oc Somer i Pwgholm» et Vidne af Skam Herreds-thing paa Begjæring af hr. Eggert Frillæ, ridder³.

Det vil strax bemærkes, at hver eneste Gang Claus Siker nævnes, er det i Forbindelse med Hr. *Eggert Frille*; men det har sin gode Grund, thi Hr. Eggert var Søn af Claus Sikers ældre Halvsøster *Ermegaard Eggertsdatter Altena* i Ægteskab med den nys 1415 nævnte Christiern Frillavi eller Frille, som døde 20. Jan. 1418. Denne maa vist have været meget ældre end nævnte sin Hustru og sikkert ogsaa have været gift en Gang før, thi han havde adskillig flere Børn end de tre, Eggert, Henneke og Talcke, som Ermegaard Eggertsdatter var Moder til. Claus Siker har vistnok sat i høi Grad Pris paa denne sin Halvsøster og hendes Børn, thi han opkaldte sin eneste Datter efter hende, og denne Datter, Ermegaard Clausdatter, blev gift med Hr. Eggert Frilles Halvbroders Søn Hr. Johan Frille, der med hende fik Uggerslevgaard.

Men stod Claus Siker Hr. Eggert Frille nær, saa gjorde *Jesper Norby*, som vi ovenfor have bemærket, det ikke mindre. Man spørger derfor uvilkaarlig, om ikke ogsaa Jesper Norby ved Slægtskabsbaand var knyttet til den mægtige Hr. Eggert? Han fører jo nøiagtig det samme Vaaben som Hr. Eggerts Moder Fru Ermegaard Altena; er der da ikke Grund til at formode, at hin ubekjendte Peder, der er Jesper Norbys Fader, er Søn af Fru Ermegaards Broder Johannes Altena, der nævnes 1397 som umyndig, men hvis Spor dermed tabes. Han har maaske under Paavirkning af sine danske Omgivelser aflagt sit tyske Slægtnavn og kaldt sig Hans, Jens eller Johan Eggertsen, og har altsaa, hvis han er Farfader til Jesper Norby, efterladt sig en Søn Peder Hansen, Jensen eller Johansen. Tidsfølgen tillader saare vel en saadan Hypothese, men saalidt som vi nu kunne udpege en Peder Hansen eller Jensen, der kan være Fader til Jesper og Anders Norby, saalidt er der funden en

¹ Rep. Dipl. III. 559.

² Skam H. 36, jvf. Matzen: Panteret 241.

³ Skam H. 42.

Hans, Jens eller Johan Eggertsen, der kan være identisk med Johannes Altena. I et Vidne af Fynbo Landsting 7. Mai 1418¹ nævnes ganske vist en *Hans Eggertsen*, der ved første Øjekast kunde antages at være samme Mand som Johannes Altena. Han er rigtignok Raadmand i Odense, men det var i det 15. Aarh. slet ikke udsædvanlig, at Adelsmænd beklædte slige Tillidshverv i de større Kjøbstæder. Den samtidige Borgermester i Odense Robert Rikardsen var af den adelige Slægt Grott. Slægten Skinkels Stamfader Jens Hansen var 1451 Raadmand i Odense² og hvor nøie var ikke den adelige Slægt Marsvin knyttet til det Odense-Borgerskab! Han sører Bomærke, men ogsaa det havde Medlemmer af Slægten Marsvin gjort. Værre er det, at der samtidig med Hans Eggertsen nævnes en Beynt Eggertsen, Bymand i Odense¹, der, efter visse Overensstemmelser i deres Bomærke at dømme, maa antages at være Hans Eggertsens Broder; thi Eggert Altena har neppe havt flere Børn end Sønnen Johannes og Datteren Ermegaard, og har Hamsfort Ret, at «Johannes et Benedictus Echardi filii» alt nævnes 1394³, maa Formodningen om, at Hans Eggertsen og Johannes Altena ere samme Person, vistnok opgives, thi 1390—97 var Johannes Altena umyndig.

Men derfor falder ikke Formodningen om, at de Altena'er og de Norby'er ere een og samme Slægt; thi blandt Andet taler ogsaa herfor begge Familiers Forhold til Uggerslevgaard. Det er som alt bemærket sandsynligt, at denne Gaard var Claus Sikers mødrene Gaard, og i saa Fald maatte hans Halvsøskende Johannes og Ermegaard Altena ogsaa have været Lodtagere i Gaarden, og den Omstændighed, at Jacob Norby og hans Efterkommere eiede den, kunde da tyde paa, at de stammede ned fra Johannes Altena. Imidlertid er det utvivlsomt, at Jacob Norby fik i det mindste en Hovedlod i Uggerslevgaard med sin Hustru Anne Bille, der havde arvet den efter sin Moder Anne Frille, hvis Moder Fru Ermegaard Clausdatter maa have været Claus Sikers Datter, om end Slægtbøgerne give hende Slægtnavnet Krumpen⁴, men selve Jacob Norbys Ægteskab med Anne Bille finder sin Forklaring dels i hans nære Forhold til Frille'rne, dels i et forudliggende Fælleseje i Uggerslevgaard.

Det er ovenfor bemærket, at ene Jacob Norbys Indgifte i Bille'ernes udbredte og ansete Slægt har skaffet ham Indpas i vore adelige Slægtbøger. De omtale kun hans eller rettere sagt hans Frues Efterkommere, men hverken hans Forfædre eller hans nære Slægtskab til en saa berømt Mand som Hr. Søren Norby. Følgelig maa det antages, at hverken disse Brødrers Moder eller Farmoder har hørt til de Slægter, hvis Genealogier ere at finde i vore Slægtbøger, men maa have været af tidlig uddøde og lidet kjendte Slægter, og denne Antagelse bekræftes, naar vi undersøge den Ahnetavle, som findes paa Jacob Norbys og Anne Billes Søn *Bent Norby* til Lindskovs Ligsten i Egense

¹ Rep. Dipl. III. 243; jvf. S. 25 f.

² Skam H. 42.

³ Script. Rer. Dan. I. 318.

⁴ Tale Ulfstands Slægtbog, S. 354 (Thotts Man. Fol. 1077).

Kirke; han døde 25. Okt. 1565. Den bærer hans og hans Hustrus Kirsten Skinkels otte Ahner, nemlig 1 Norby, 2 Bille, 3 Bøistrup, 4 Frille, 5 et delt og to Gange tværdelt Skjold, 6 Grubbe, 7 Basse (med Vildbassehovedet) og 8 Hardenberg (el. Godov) samt a. Skinkel, b. Bielke, c. Rantzow, d. Brockenhuus, e. Sture, f. Bild, g. Skarpenberg og h. Bølle.

Bent Norbys Forfædre vare altsaa, de ukjendte som de kjendte, følgende:

N. N. Norby.	} Anders Norby	} Jacob Norby til Uggerslevgaard	} Bent Norby til Lindskov.
N. N., førte et delt og to Gange tværdelt Skjold			
N. N. Bøistrup	} N. N. Bøistrup	}	
N. N. Basse			
Peder Bille til Solbjerg	} Bendt Pedersen Bille	}	
Anne Grubbe			
Hr. Johan Frille til Uggerslevgaard	} Anne Frille til Uggerslevgaard	} Anne Bille	
N. N. Hardenberg			

Hvad der strax er paafaldende i denne Ahnetavle er, at Jacob Norbys Hustrus Mormoder, Fru Ermegaard Clausdatter Sikers Vaaben: et skraadelt Skjold, nederste Felt skaktavlet¹, ganske mangler, idet i Stedet findes de Hardenberg'ers eller Godov'ers Ulvehoved. Om denne Uoverensstemmelse hidrører fra en feil Tradition om Siker-Slægten Vaaben eller om virkelig Fru Anne Billes Moder Fru Anne Frille er Datter af et tidligere eller senere Ægteskab mellem Hr. Johan Frille og en Hardenberg, er ikke godt at sige. Fru Anne Frille kunde jo godt have arvet Del i Uggerslevgaard uden at være en Datter af Fru Ermegaard Clausdatter, idet denne kan have efterladt sig et eller flere Børn, der tog Arv efter Moderen, men døde smaa og selv bleve arvede af Halvsøsteren. En saadan Arvegang vilde forklare, at Ermegaard-Navnet ikke forplantedes hverken i denne Gren af Bille-Slægten, skjønt Bent Pedersen og Anne Frille havde 3 Døtre, eller i Norby-Slægten, og ikke udelukke, at Jacob Norby i 1540 kunde kalde Fru Ermegaard sin Husfrues Mormoder, skjønt hun kun var hendes Moders Stifmoder.

Dette være nu, som det vil, men ellers lærer Ahnetavlen os, at Formodningen om, at Jacobs og Hr. Søren Norbys Moder, Anders Norbys Hustru, hørte til en eller anden lidet kjendt Adelsslægt, er rigtig nok, thi af Slægten *Bøistrups* Medlemmer kjende Slægtebøgerne kun Otte Bøistrup og hans to Døtre *Kirsten Ottesdatter*, der blev Stammoder til en bekjendt Linie af Slægten Ulfeld, og *Birgitte Ottesdatter*, fra hvem en Linie af de Vinranke-Munk'er stammer, og saa usikre ere deres Oplysninger om disse Fruer, at de oftest tillægge dem et ganske urigtigt Slægtnavn: Hak. Den i Danmarks Adels Aarvog for 1890 meddelte Stamtavle over Slægten Bøistrup er derfor sammen-

¹ D. Adel. Sig. L. XXII. 48.

stillet af samtidige Aktstykker og ikke laant fra nogen Slægtetog. Den viser, at Slægten hovedsagelig var knyttet til Nørrejylland, saa at det overrasker, at en fynsk Adelsmand, som Anders Norby maa have været, har hentet sin Hustru i den, men Kirsten Ottesdatters Ægtefælle Ebbe Andersen Ulfeld var ogsaa en Fynbo, Eier af Kogsbølle, det nuværende Holckenhavn, og en nøiere Undersøgelse vil vise, at Slægten Bøistrup slet ikke er saa fremmed for Fyn, men tvertimod synes at være kommen fra Fyn til Jylland.

Den før citerede lille Stamtavle over Slægten viser, at den førte hele to forskellige Slægtnavne, der dog begge sidde ret løst. Medens den ældre Otte Bøistrup altid nævnes ved dette Navn, som ogsaa hans Broder Fikke bruger, saa kalder hans Søn sig kun Philip Ottesen, og dennes Sønner Jep og Otte kaldes hyppig kun Philipsen, den sidste dog ogsaa Otte *Unger*.

Den ældre Otte beseglede 25. Aug. 1459 et Vidne af Brusk Herredsting¹ og nævnes efter den Tid kun i jydsk Breve, men 4. Dec. 1453 havde han og Fikke Bøistrup beseglet til Vitterlighed et Pantebrev fra Albret Nielsen (Grubendal) til Otte Henriksen (Huitfeldt) af Reveldrup (Skovby Herred)², hvilket Pantebrev er dateret Reveldrup, og da de saaledes dengang ere knyttede til Fyn, og Ottes Søn bar det sjældne Fornavn Philip, medens hans Sønnesøn Otte fører Tilnavnet Unger, er der al Grund til at tro, at Otte og Fikke Bøistrup ere Sønner af den i et Thingsvidne 22. Marts 1397 af Aasum Herredsting nævnte *Philip Hunger*. Udstederne af dette Vidne ere:

Johannes Tyrnæ, advocatus in Asum Herret, Nicolaus Niclesß (Bild), miles de Kæreby, Ottho Strangiß (Bild), Offo Wymestorp, Laurencius Wrnæ, *Philippus Hunger*, Goscalchus Brokenhuse, Nicolaus Jenß dictus Brun, Johannes Mathesß, Anders Lynd, armigeri, et Kanutus Anderß, civis Otthoniensis³.

Om denne Philip Hunger eller Unger vide vi endda, at han maa have staaet nær den Altena'ske Familiekreds, thi samme Aar, 1397, har han sammen med den ogsaa i Vidnet af Aasum Herred nævnte Offe Wimestorp til Vitterlighed beseglet den Kvittering, som Fikke Siker gav Eggert Altenas Børn (jvf. S. 17).

Ti Aar før, 6. Marts (4 feria ante dominicam oculi mei) 1387, udstedtes paa Skovby Herredsting et Vidne af

Petrus Rød, advocatus in Schouby H., Berneke Skyinkel, capitaneus castris Hynseghauel, Johannes, sacerdos ecclesie Schouby, Tydekynus dictus Hæstæn, Nicolaus Wonsflicht dictus Moab, Otto Rantzowe de Rakyl, Otto Tydyndynghehuze dictus Skyinkel, *Heyno Boydenstorp* et Petrus Ebbesß de Lyunghe⁴.

Denne Navneliste er et talende Vidnesbyrd om, hvor fremragende en Rolle Holstenerne dengang spillede i Fyn. Den i dette Brev nævnte Heyno

¹ Brusk H. 40.

² Salling H. 3.

³ Rep. Dipl. II. 438.

⁴ Smst. II. 300.

Boydenstorp turde være det første kjendte Medlem af Slægten Unger eller Bøistrup i Danmark.

Af denne Slægt har altsaa *Anders Norbys* Hustru, Hr. Søren og Jacob Norbys Moder, været, og Slægten bestaaer kun af en eneste Linie, saa alene Tidsfølgen burde være tilstrækkelig til at bestemme hendes Plads paa Stam-tavlen. Imidlertid nævnes Anders Norby kun i Aarene 1463—68 (hans Broder Jesper 1453—79), medens Otte Bøistrup kun nævnes i Aarene 1450—59 (og dennes Broder Fikke Bøistrup kun 1453). De kunne altsaa godt være ganske samtidige og altsaa Anders Norby gift med disse to Bøistrup'ers Søster; men han kan ogsaa være gift med en Datter af en af dem, og dette sidste turde være det rette. De 2 Bøistrup'er maa nemlig 1450—59 have været Mænd i en fremrykket Alder, thi deres Fader Philip Hunger nævnes 1397 og maa altsaa da have været mandvoxen, medens Otte Bøistrups Søn Philip Ottesen var en fuldmoden Mand 1473, eftersom hans Børn igjen vare voxne i 1499. Anderledes med Anders Norby. Hans Sønner nævnes først efter Aar 1500, han maa derfor i Aaret 1468 have været en forholdsvis ung, eller i alt Fald en ugift eller nygift Mand, og følgelig kan hans Hustru kun have været Datter af Otte eller Fikke Bøistrup. Af Bent Norbys Ahnetavle sees, at hendes Moder var af de gamle *Basse'r*, medens Ulfeldt'ske Ahnetavler (f. Ex. Ebbe og Knud Ulfeld af Svenstrups i Igeløse Kirke) oplyse, at Otte Bøistrups Hustru førte Slægten Lykkes Vaaben, og hun navngives ogsaa en enkelt Gang som Mette Lykke. Det ligger derfor nærmest at tro, at det er Fikke Bøistrup, som har været gift med en Basse og var Anders Norbys Svigerfader, og det saa meget mere, som der intet vides om, at Fikke, saaledes som Broderen Otte, forlod Fyn og tog Bopæl i Nørrejylland. Paa den anden Side havde Otte Bøistrup 1473 en ugift Datter Abel, som saare vel kunde være bleven gift med Anders Norby kort Tid efter dette Aar; men Otte Bøistrups Børn vare Halvsøskende til Væbneren Oluf Friis, der var af den jydsk Slægt Lange, saa Ottes Hustru har sikkert været af jydsk Herkomst, og det har været hans jydsk Giftermaal, der har draget ham bort fra Fyn; men udelukket er det naturligvis ikke, at han da kan have været Enkemand og af sit første Ægteskab med en Basse have havt Datteren, som fik Anders Norby.

Den Omstændighed, at *Basse'ernes* Vildbassehoved findes i Bent Norbys Ahnetavle, er i Virkeligheden et godt Vidnesbyrd om denne Ahnetavles Rigtighed, thi ad hel anden Vei vide vi jo, at de Norby'er regnede sig i Slægt med de gamle *Basse'r*. Det fremgaaer af den Trætte, som Jacob Norby 1537 førte med Eiler Rønnow om Gods i Ulbølle, som en Riddermandsmand af Løgismose havde tilskjødet en af de *Basse'r*, fra hvem Jacob Norby saa havde arvet Godset.

De saakaldte gamle *Basse'r* var en sjællandsk Slægt, men Afkommet af Ridderen *Niels Basse*, der selv skrev sig til Vthby eller Udby og nævnes i Aarene 1370—1401¹, kom dog over til Fyn. Han havde 2 — mulig 3 —

Sønner: 1) *Jacob Basse*, der 5. Juli 1408 udtrykkelig kaldes Hr. Niels Basse's Søn¹, 21. April 1423 skriver sig af Nielstrup (Sunds H.)² og mulig endnu levede 22. Jan. 1437³, 2) *Niels Basse*, der i det nys nævnte Brev af 5. Juli 1408 betegnes som Niels Basse «aff Fywn», men mulig er identisk med 3) *Jes* eller *Johannes Basse*, som 2. Febr. 1425 skrives af — Uggerslev⁴, og da havde pantsat sin Hovedgaard Lindskov (Sunds H.) til Steen Basse⁴. Han er altsaa identisk med den «Basſe af Linndskoue», som nævnes 16. Jan. 1412⁵, og han levede endnu 23. Juni 1439, da han var med at opsigte Kong Erik Huldskab og Troskab⁶. Ganske vist er Jes Basse af Uggerslev paa Stamtavlen over Slægten Basse i Danm. Adels Aarb. 1886 opført som Søn af Hr. Steen Basse til Tybjerg, fordi han i et Brev af 1422 kalder Hr. Steen sin Fader⁷, men dette «Fader» er vistnok kun en Feillæsning af «Fædder» ∴ Fætter, da Hr. Steen ellers overalt angives at have været barnløs. Jes Basse kan kun have eiet Uggerslev i Fællesskab med Claus Siker; de optræde sammen 1431⁸, og da det af Fikke Sikers Kvittering 1397 fremgaaer, at Fikke havde flere Børn med Eggert Altenas Enke Kathrine, ligger det nær at formode, at Jes Basse har været gift med en Søster til Claus Siker og med hende har faaet en Søsterlod i Uggerslev. Da nu Ulbølle, i hvilken By Jacob Norby havde arvet Gods efter «en af de Basse'r», ligger nær saavel Jacob Basses Gaard Nielstrup, som Jes Basse's Gaard Lindskov, kan der ikke af dette Arvegods udledes noget om, fra hvilken af Brødrene Jacob Norby stammede; derimod lader det sig med temmelig Sikkerhed sige, at Jes Basse er Stamfaderen, af den Omstændighed, at hans Gaard Lindskov siden eiedes af Jacob Norbys Søn Bent. Usandsynligt er det da slet ikke, at et Fælleseie har bestaaet paa Uggerslevgaard gjennem følgende Slægtled:

Katherina til Uggerslev, g. 1 ^o m. Eggert Altena, 2 ^o m. Fikke Siker.		
1. Hans Eggertsen 1418.	2. N. N. Fikkedatter Siker til Uggerslev, g. m. Jes Basse 1425.	2. Claus Siker til Uggerslev 1432.
Peder (Hansen).	N. N. Jesdatter Basse, g. m. Fikke Bøistrup.	Ermegaard til Uggerslev, g. m. Hr. Johan Frille.
Anders Pedersen . . . g. m. . . . Norby,	N. N. Fikkedatter Bøistrup.	Anne Frille til Uggerslev, g. m. Bent Persen Bille.
Jakob Norby, g. m.		
Anne Bille til Uggerslev.		

¹ Molb. og Petersens Dipl. 381.

² Rep. Dipl. III. 313.

³ Smst. III. 49.

⁴ Smst. III. 344.

⁵ Smst. III. 153, Jesper Jackopsønn og Basſe af L. er sikkert to forskjellige Personer

⁶ D. Mag. 3. I. 226.

⁷ Ældste Arch. Reg. IV. 209.

⁸ Jvf. S. 18.

Tilbage staaer nu kun eet Led af Bent Norbys fædrene Ahner, nemlig hans Farfaders Anders Norbys *modrene* Vaaben, et delt og to Gange tværdelt Skjold. Dette Vaaben, der minder om Bille'ernes, men havde en Tværdeling færre, var i det 14.—15. Aarh. kjendt saa at sige i alle Dele af Rigerne. Det førtes i *Sjælland*: af Væbneren Mathias Jakobsen Taa 1329—41¹, af Hennike Andersen kaldet Skytte 1356—61² og dennes Broder (frater, germanus) Mogens Pedersen af «Gerthelef» 1361—65³ og af Elne Palnesdatter, fordum Jens Grubbes Husfrue af Ordrup og nu Jep Jensen af Ordrups Husfrue 1417⁴; i *Fylland*: af Peder Palnesen 1342⁵, af Palne Pedersen 1356⁶, af af Hr. Jens Knudsen, Kannik i Aarhus 1407⁷, og altsaa formodentlig ogsaa af dennes Broder Claus Knudsen af Karstorp 1408⁸; endelig i *Norge*: af Ragvald Torbernsen i Bohus Lehn 1410, af Erik Bjørnsen til Raade, Lehnsmand paa Bergenhus, Norges Riges Kansler 1461—83, og hans Broder Jon Bjørnsen, af Bjørn Halvardsen, Lagmand i Hammer 1489, og Laurids Clausen, Lagmand i Viken 1493. Det er dog neppe blandt disse sjællandske, jyske og norske Vaabenfætttere, at en Ægteskabsforbindelse med de fynske Norby'er er at søge; Opgaven maa være at finde det samme Vaaben knyttet til Fyn, og det findes virkelig.

Vaabenet med en Deling og to Tværdelinger førtes nemlig endnu af en vis *Arvid Svendsen*⁹. Denne Mand nævnes første Gang 10. Juli 1394, da Væbneren Anders Yæyæpsøn kvitterede Væbneren Pæær Henreksøn i Syøtafthæ for Pantessummen for Gods i Mossiæ paa Twzænæs (i Tudse H.), som *Arwid Swensøn* havde i Pant af Gynzeke Jonsøn, men Anders Yæyæpsøn fik med sin Husfrue, og lader han Heneke Ransows Børn kvit for alt, hvad de havde oppebaaret af samme Gods¹⁰. Han havde en Datter *Anne Arvidsdatter*, som nævnes i følgende Breve:

1418 Mai 5. Jeg Borqward Lembegh a wapn har med min Husfru *Anne, Armwed Swensß* Datters, Villie solgt og skjødet til Hr. Pæther, Biskop i Ripæ og archipostalatus i Lund, alt Gods, som jeg . . . fik med min Husfrue i Wby i Bors H. i Syelend . . . Dat. Odensæ die ascens. dni., beseglet af Provst Hermen i Odense, Bernike Skinkel, R., Clawes Skinkel, a wapn, Robert, Borgemester, Hans Eggerdsß, Raadmand, og Beynt Eggerdsß, Bymand i Odensæ¹¹.

¹ D. Adel. Sig. 241, 280.

² Smst. 618.

³ Smst. 617.

⁴ D. Adel. Sig. L. XIX. 1.

⁵ D. Adel. Sig. 289.

⁶ Rep. Dipl. II. 45.

⁷ D. Geistl. Sig. 750.

⁸ Script. Rer. Dan. VI. 475.

⁹ D. Adel. Sig. L. XIX. 2.

¹⁰ Rep. Dipl. II. 396 f.

¹¹ Smst. III. 243.

1418 Mai 7. Vidne af Fynbo Landsthing af Jesse Nielsø Kragh, Landsthingshøer Henric Hefnstridh a wapn, Robert Ricquordsø, Borgemester i Odenze, Hans Eggerdø og Claws Jensø, Raadmænd smst., at Løverdage efter Hellig Kors Dag paa Fynbo Landsthing skjødede Borquord Lembek, Væbner, sin Husfrue *Anne*, *Arwid Swensø* Datter, en Gaard i Dreyby i Mwnkkæbothæ S. i Biæri H. . . . for en Gaard i Wby i Siælend i Borz H., hvilken han havde tilskjødet Hr. Pæther, Biskop i Ribæ og udkaaret til Erkebiskop i Lund¹.

1422. Vidne, at Kirtinge Hovedgaard (Kjølstrup S., Bjerger H.) med tre Brydegaarde og 3 Landbostavne item 3 Gaarde i Hørløff og en Gaard i Marsløffue, som var Fru Lydgerdtz Gods, var aldrig gjort Forbud paa til Thinge, uden den Tid Per Bayre tog forskrevne Gaarde med Magt fra Frn *Anne*, Borckorts Lembecks Hustru i Dreby, som var ret Arving til forskrevne Gaarde med Claus Ranndtzow².

1428. Jeg *Anna Arnviotsdotter*, Borcharð Lembechs a wapn Efterleve, antvorder, Gud, Jomfru Marie og s. Birgitte til Hæder, alle kristne Sjæle og synderlig Arvid Svendsen min Faders og Ilone Rantzovsdatter min Moders Sjæle til Lise og mig til Sjæletarv, Maribo Kloster alle mine Gaarde og Gods i Kippinge, i Vithby, i Guntzlefmagle og i Schiærnæ i Falster med alle aabne Breve, jeg har derpaa, som hun arvede efter Fader og Moder. Søstre og Brødre i Klostret skal selv løse Godset af Hr. Folmer Jeipssøn Ridders Arvinger for 100 lubsck Mark i Penge, som de Breve lyder, de har derpaa. Cum sigillis virorum nobilium et discretorum Ivani Fos, justitiaris regis Daciæ, Heningi Kabeld, militis, Nicolai Laurentii, armigeris, Andreæ Falster, canonici Ripensis, Johannis Michaelis in Væthlæ, Andreæ Karsemosa in Horberløff terræ Falstriæ och virorum, Hennekini Marquardi, presbyteri³.

1431. *Anne*, Borckort Lembecks Efterleverske, oplader Hr. Steen Basze et Brev, som Hr. Tue Galen havde siden igjen opladet Erich Oluffssøn paa noget Gods i Fyn, som Jes Axelsøn havde fanget af forskrevne Erick, som er tre Gaarde i Hørløff og en Gaard i Marsløff⁴. Og endelig

1433. Claus Ranndtzow, Væbner, oplod og eftergav Hr. Steenn Basze al den Afgift, Skyld og Rente, som udi 20 Aar ikke er bleven udgivet af det Gods, som Fru *Anne*, Borckordtz Lembecks, forskrevne Hr. Steen solgte, som er tre Gaarde i Hørløff, en Gaard i Marsløff. Item solgte forskrevne Claus Randtzow forskrevne Hr. Steen sit Gods i Kirtinge, som er Kirtinge Hovedgaard med 3 Brydegaarde og 4 Landbostavne, 2 bygte og 2 øde⁵.

Gavebrevet af 1428 kunde tyde paa, at Fru Anne nedstammede fra en vis *Arvid* af Vedby, som nævnes 1353⁶; men om denne var Arvid Svendsens Farfader eller Morfader kan ikke oplyses.

¹ Rep. Dipl. III. 243.

² Ældste Archiv Reg. IV. 203.

³ Rep. Dipl. III. 393. Dyrsckøt, i hvis Afskrift Brevet ene er bevaret, angiver, at det første Segl ene viste et Ørnehoved, men er denne Angivelse mon at lide paa? Eller har Seglet mulig ikke været Fru Anne Arvidsdatters eget?

⁴ Ældste Archiv Reg. IV. 189.

⁵ Smst. IV. 203.

⁶ Smst. III. 271.

Siden 1394 have vi intet hørt om Arvid Svendsen selv, men han var ikke derfor død, thi 30. Mai 1433 mageskiftede *Areld Swensß* og Niss Andersß, Væbnere, til Awæ Lunghe af Basnæs deres Gods i Ordrup (Voldborg H.) med Mølle, som dem var tilfalden med deres Husfruer, for hans Gods i Ørting S. i Bilsbæk i Hads Herred, dog skulde Awæ selv indløse nævnte deres Gods fra Hr. Axel Pethersß (Thott) for 2 Dele af 100 lybsk Mark¹. Det er under dette Brev, at Arvid Svendsens Sigil med det delte og to Gange tværdelte Skjold findes.

Endelig solgte *Areld Swensß*, Foged paa Silkeborg, 26. Juli 1435 med sin Husfrues Elnæs og henders Frænders Samtykke til Hr. Axil Persß, Ridder i Herløf, Grubbe Ordrups Hovedgaard m. m., hvilket Gods tilfaldt hende i ret Arv efter hendes Farbroder Hr. *Jens Knutsß*, Kannik i Aarhus. Et ganske ligelydende Skjøde udstedte s. D. hans Svoger Niels Andersen af Tvede paa hans Husfrue Cecilies Arv i Grubbe-Ordrup efter nævnte sin Farbroder².

Her er ikke Plads til at fordybe sig i de forviklede Eierforhold til Grubbe-Ordrup og den vidtløftige Proces, de gav Anledning til. Det maa være nok at minde om, at den ovennævnte Fru Elne Palnesdatter havde arvet den efter sin første Ægtefælle Jens Grubbe og 23. Juni 1413 sammen med en senere Ægtefælle Jep Jensß (Godov) pantsatte den til Hr. Axel Pedersen (Thott)³, og at Væbneren Kristern Bryning 11. Aug. 1437 tilskjødede Hr. Axel Pæthersß, Ridder i Herløf i Skaane, en Trediedel i Hovedgaarden i Ordrup m. m., som var ham tilfalden i Arv efter Fru Elnæ Palnesdatter og hans Morbroder Hr. *Jens Knutsß*, som Kannik var i Aarhus⁴.

Det fremgaaer af disse Breve, at Fru Elne Palnesdatter, Kanniken Jens Knudsen og Arvid Svendsen alle paa fædrene Side tilhøre en og samme Slægt, hvad det fælles Vaaben ogsaa viser, og ere nær knyttede til hinanden, hvad Arvegangen med Hensyn til Grubbe-Ordrup viser.

Hvad Arvid Svendsen selv angaar, saa har han aabenbart været to Gange gift, 1° før 1394 med en Jomfru af den til Fyn komne Linie af Slægten Rantzow⁵, og af dette Ægteskab er Datteren Anne; senere ægter han en fædrene Frænke af sig selv, den Fru Elne, som bringer ham i Eienomsforhold til Grubbe-Ordrup gennem Fru Elnes Farbroder Jens Knudsen og Fru Elne Palnesdatter, hvad der forøvrigt er ret paafaldende, da sidstnævnte Fru Elne selv havde en Datter, om ikke to Døtre.

Bent Norbys Ahner viser, at hans Farfaders Moder førte det delte og to Gange tværdelte Vaaben, men det er ogsaa det eneste direkte Vidnesbyrd, som haves, om en Forbindelse mellem denne Slægt og de Norby'er. Ægteparret er lige ukjendt, det ligger da nær at formode, at Ægteskabet har været meget kortvarig, om end to Børn af det kjendes: Jesper og Anders Pedersen

¹ Rep. Dipl. III. 443.

² Smst. III. 477.

³ Smst. III. 170 f.

⁴ Smst. III. 508.

Norby. Vi have ovenfor sluttet os til, at disses Fader hed Peder Hansen eller Jensen, Søn af Hans Eggertsen alias Johannes Altena. Hvem var Moderen? Neppe nogen anden end Fru Anne Arvidsdatter selv, det eneste Medlem af Slægten med det delte og to Gange tværdelte Skjold, der vides at have været bosat paa Fyen. Hvad der vides om hende, strider ikke mod denne Formodning. Da hendes Fader nævnes første Gang 1394 og endnu lever 1435 og hun selv er gift 1418, falder hendes Fødsel vistnok i Aarene 1394—1400. Formodentlig gennem sine mødrene fynske Frænder de Rantzow'er bliver hun gift med en fynsk Adelsmand, Borkvard Limbek, der da sikkert har været over de 50 Aar gammel, meget ældre end Fru Anne, thi han har alt 1387 beseglet den fynske Adels Hyldingsakt¹. Ægteskabet blev da ogsaa af kort Varighed og som det synes barnløst. Senest 1431, maaske alt 1425, blev hun Enke, ung nok til, at Sandsynligheden er tilstede for, at hun har indgaaet et andet Ægteskab og faaet Børn i dette. Og visse Forudsætninger for det formodede Ægteskab kunde have været tilstede, et Bekjendtskab mellem Fru Anne og hendes Ægtefælle Borkvard Limbek paa den ene Side og Hans Eggertsen alias Johannes Altena paa den anden Side. Det er jo nemlig ovenfor anført, at Hans Eggertsen, Raadmand i Odense, har beseglet de om Borkvard Limbeks og hans Frues Handel med Bisp Peder udstedte Aktstykker, saa havde man kun Sikkerhed for, at Hans Eggertsen var identisk med Johannes Altena og var Farfader til Jesper og Anders Norby, vilde der være en ikke ringe Sandsynlighed for, at Arvid Svendsen var Morfaderen og Fru Anne Arvidsdatter de to Brødres Moder.

En Redegjørelse for disse Slægtskabsforhold og for Resultatet af den hele Undersøgelse frembyder efterfølgende to Stamtavler.

Peder Palnesen,
1342 i Sønder Herred Dyrs.

Palne Pedersen,
1356 i Hald Herred.

Elne Palnesdatter,
† 1421,
g. 1° m. Jens Grubbe til Or-
drup, † 1403, 2° m. Hr. Ove
Hase til Gaasetofte 1403—12,
3° m. Jep Jensen (Godov)
1413—17.

2.
Ingeborg,
g. 1° m. Jørgen Rud til Skjol-
denæs, Ridder, 1425 (Rep.
Dipl. III. 356), 2° m. Niels
Gagge, var † 1438 (Smst. III.
517), 3° m. Mattis Fredbjørn-
sen i Egsmose 1447 (Smst.
III. 713.

† Ingeborg,
g. m. Claus
Venstermand
i Sørup 1425
(Rep. Dipl.
III. 355).

† Knud Pedersen.

Jens Knudsen,
Kannik i Aar-
hus 1407—25.

En Datter
g. m. N. N.
Bryning.

Christiern
Bryning
1437.

Claus Knudsen
i Karstorp
1408.

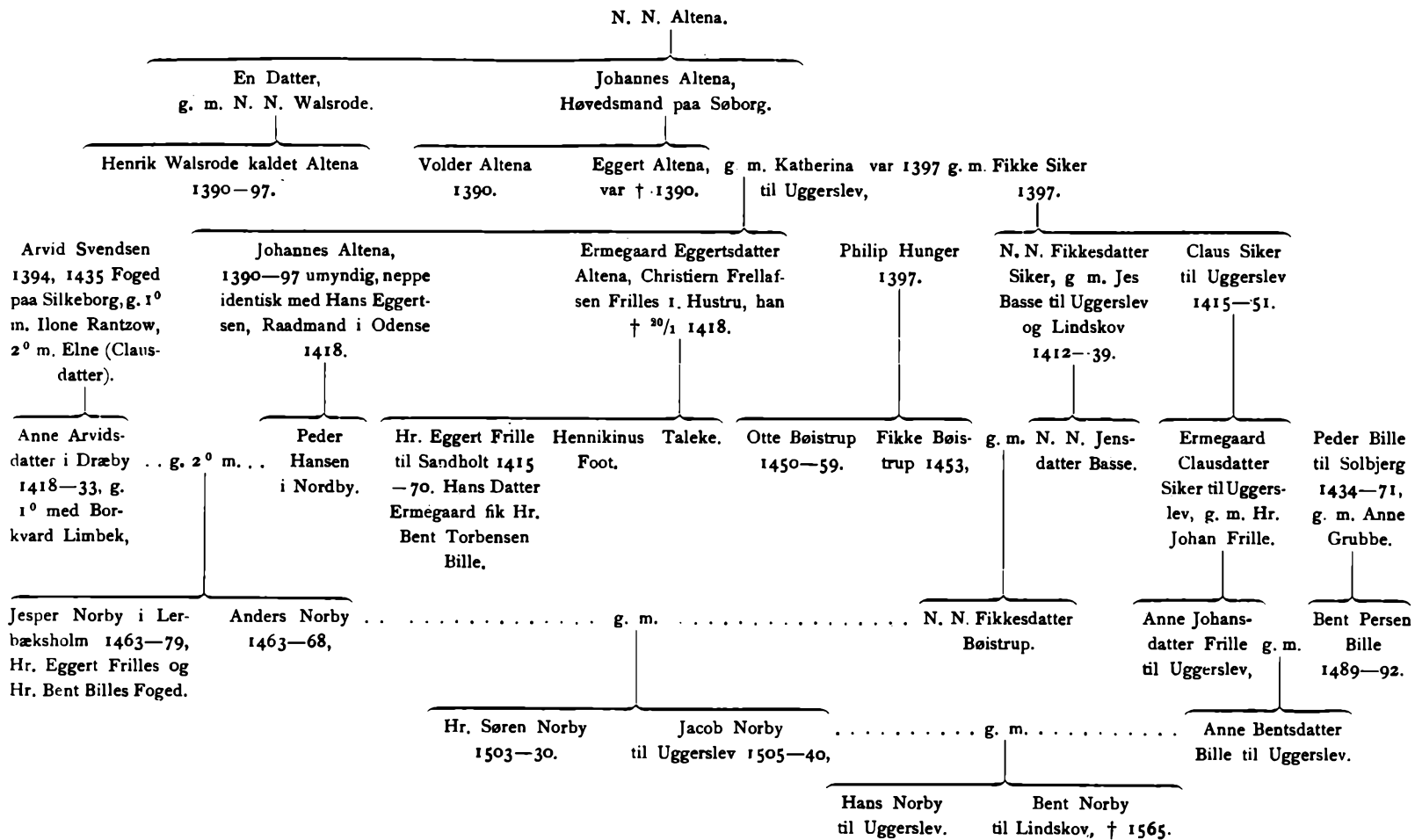
Cecilie
1433—35,
g. m. Niels
Andersen
i Tvede.

Elne
1433—35, g. m. Arvid Svendsen,
1435 Foged paa
Silkeborg,
g. 1° m. Ilone
Rantzow.

I
Anne,
1418—32 i Dræby,
g. 1° m. Borkvard
Limbeek, var † 1425,
† 2° m. Peder Hansen
i Norby.

Jesper Norby
1453.

Anders Norby
1463.

2. *Skovgaarde-Slægten.*

Lexicon over adelige Familier i Danmark, Norge og Hertugdømmerne beretter, at der foruden de Norby'er af Uggerslev levede en anden Slægt af dette Navn, men med et helt forskjelligt Vaaben, nemlig en liggende grøn Stub med 3 opstaaende grønne Blade i rødt Felt, paa Hjelmen en lignende Stub mellem to vechselvis af Grønt og Rødt delte Vesselhorn, og tilføies der, at disse Norby'er stammede fra en Officer ved Navn Eckenløf, hvem Hr. *Søren Norby* skaffede Adelskab. Denne Forklaring af en Forbindelse mellem de to Slægter er imidlertid greben ud af Luften. I Virkeligheden er det ikke mulig at paapege anden Forbindelse mellem de to Slægter, end at de begge synes at stamme fra Byen Nordby i Kjærum Sogn, Baag Herred, og uafhængig af hinanden at have taget Navn efter denne By. Ogsaa de Skovgaarde-Norby'er vare nemlig knyttede til nævnte By, thi endnu 1630 eiede Oluf Norby til Skovgaarde en Gaard i Nordby, som han da opbød til Christoffer Gersdorff¹.

I Hofmans Danske Adelsmænd er, som alt bemærket, begge Slægter slaaede sammen til een, idet Peder Norby, som angives at leve 1509 og være gift med Anne Ny, er opført som «uden Tvivl» Broder til Hr. Søren Norby og som Fader til Jacob Norby, gift med Anne Bille, og det skjønt Hr. Søren og Jacob Norby, som foran viist, føre Uggerslev-Slægten Vaaben med Bjelken, medens Peder Norby fører Vaabenet med Stubben. Men Hofmans Stamtavle er ogsaa urigtig paa andre Punkter.

I Maribo Kirke findes eller fandtes fordem en Gravsten over en af Klosterets Abbedisser, af hvilken en Afbildning er bevaret i Nationalmuseets antikvarisk topografiske Samling. Den havde følgende Indskrift: «Her ligger begravit ærlig och velbiurdig jomfrv *Margrete Norby Peder Norbyes* datter thil Wrop som war abedisse her i Marrebo closter oc blef her indgifven aar 1564 oc siden hedensof vdi herren aar 1602».

Her slutter Indskriften paa Tegningen, men Marmora Danica (I. 264) har en Tilføielse, der mulig har staaet i Stenens Rand, saalydende: «och er denne steen indlagt over hendes salige liig af erlig och velbiurdig Frue Abelle Norbye velbiurdige Christoffer Basses».

Paa denne Sten fandtes følgende 16 Ahnevaaben:

1. En Stub med tre Blade (Norby).	a. En liggende Maane.
2. En opreist Pil.	b. Et delt Skjold, hvori tre Roser (Brockenhuus).
3. Et delt Skjold.	c. Et nedvendt Sværd.
4. En Skraabjelke.	d. En Ørnekle (Urne).
5. En Staalhandske (?).	e. Tre Hjelme (Bjørnehoveder ?).
6. Et delt Skjold.	f. Et tværdelt Skjold (Bild).
7. Tre Regnbuer.	g. Tre Regnbuer.
8. Et tværdelt Skjold, i hvis øverste Felt en Løve.	h. Tre Egern (Friis).

¹ Hd. Domb. 1630 358.

Allerede heraf fremgaaer, at denne Jomfru Margrethe Pedersdatter Norby har en ganske urigtig Plads paa Hofmans Stamtavle, som Datter af Peder Norby den yngre og Dorte Rosenkrantz, thi hendes mødrene Vaaben er ikke de Rosenkrantz'ers, men en liggende Maane. Et saadant Vaaben førtes af en sønderjydske Slægt *Schrandi* og en hallandsk Slægt *Maaneskiold*, der her kunne lades ude af Betragtning, og saa af en fynsk Slægt — en hvid Maane i blaåt (eller rødt) Felt, paa Hjelmen to af Hvidt og Blaåt delte Vesselhorn (eller en Paahale) —, som hidtil kun kjendes fra Slægte- og Vaabenbøgerne, hvor den er optaget, fordi den indløber i Slægten Urnes Ahner. Den tillægges der efter Vaabenet Navnet Ny, men ofte med Tilføielse af, at den er en Linie af den bekjendte tyske Adelslægt von Halberstadt («Haltenstalter!»), hvis Vaaben var en hvid Maane i Rødt og samme Mærke paa Hjelmen¹. Mere sandsynligt er det dog, at Slægten Ny er samme Æt som den odenseske Patricierslægt *Kotte*, der ogsaa førte en hvid Maane i blaåt Felt og to Vesselhorn paa Hjelmen. Af Gravstenens Ahnevaaben fremgaaer altsaa ganske bestemt, at Jomfru Margrethe Norby ikke var Datter af Peder Norby og Dorte Rosenkrantz, men af denne Peder Norbys Farfader af samme Navn og Anne Ny.

Om denne ældre *Peder Norby* oplyser Hofmans Stamtavle kun, at han var Søn af en Oluf Norby, levede 1509 og var gift med Anne Ny. Det første er, som vi strax skulle se, ganske urigtig, og ogsaa Aarstallet 1509 synes at være grebet helt ud af Luften, thi en Peder Norby nævnes første Gang 1535, da han udstedte følgende Troskabsrevers:

Jeg Pedher Norby till Vrop gord, aff vabenn, gjør alle vitherligt mett thette mitt obne breff, at ieg nw paa thett nye haffuer loffuid oc tilsagd oc nw mett thette mitt breff loffuer oc tilsiger erlige oc velbyrdige mend Diitleff Brochdrop, Erick Krummedige, Christoffer wan Fellthen oc Kortt Peninge, wor keriste nadige herris høffuidzmend, paa høgborne førstis oc herris her Christiernn, mett gudz nade vduald koning till Danmarck etc., koning Fredericks søns wegne hyldskaff, mandskaff oc troo tjeneste, at wille veræ hanss nade en tro oc villig wndersaat oc kende hanss nade oc inghen andenn for myn rette herre oc koning oc i alle modhe wære hanss nadis høgmetighed oc hanss n. fuldmetigte beffalingsmend hørig, lydig, biistandig, følactig oc behielpelig aff all myn ythersthe mackt oc fornw oc icke effther thenne dag vill eller skall lade meg trengre eller locke fraa forbeneffnd første oc herre, her Christiern etc., enthen mett offueruold, trußell eller andenn mackt, men bliffue fast bestandig som en erlig oc troo mand bør at giøre, oc tiisligeste tilhielppe aff all myn hwff, hiarte oc formwge at nedderlegge oc giøre affbreck h. n. oc mitt federne riigis obenbare fiendher, greffue Christoffer, the Lubesker oc theris anhengere oc tilhielpere oc inghen aff thennem eller theres huße, hæle eller beskytte anthen hiemmelig eller obenbare, oc huor ßom ieg formercker eller forfarer fienderne theris raad oc anslag emod forschreffne høgborne første eller h. n. beffalings mend, tha vill ieg strax guiffuid tilkende oc giøre atwortzell oc forwarinnng etc. Sameledis beplichther ieg meg mett thette mitt breff oc segell at wille wære vdinnden hanss nadis høgmetighedz nade oc vnade, eller hvem hanss nade ther till skickendis worder, at wille nyde oc vndgielde, huess

¹ Siebmachers Wappenbuch. V. Tab. 20.

h. n. h. aff meg giøre oc lade vill for then brøde oc brøst, ther kand stande oc findis hoess megh, oc ther tillstande alle oc hwer serdeles till rette, for hwess the kunde tale meg till mett loghen. Till ythermere windisbyrd oc bethre forwaring, at ieg thette, som forskreffuid stander, will holde wbrødelig oc fast, trycker ieg mitt indzegell nedhen for thette mitt obne breff. Schreffuid wti Lundager odensdag nest effther palme søndag aar etc. mdxxxv¹.

Under dette Revers er trykt et Ringsignet, hvori et Skjold med en Stub med 3 Blade og over Skjoldet Bogstaverne P L². Følgelig kan han ikke være Søn af en Oluf Norby, thi hans Faders Fornavn maa have begyndt med Bogstavet L. Hvad der ellers vides om ham er følgende:

1535. These epherscrefne ere forskreffuen att were høffuidtzmend paa ko. mts. orlogsskiibe nu paa foraarit: Michel Brochenhusß, *Per Norby*, Hartuig Thamsen (Juel), Arildt Jensen (Ulfstand), Peder Hansen (Basse), Josep Falster³.

1535. Jvf. S. 7.

1536. Jvf. S. 7.

1537. Wor skicket for oss paa wort rettherting oss elskelige Axel Wrnne, wor secreterer, paa oss elskelige iomffru Anne Marswiinssdatthers oc her Werner Grottis wegne och bødt seg wtii alle rette modt osß elskelige *Peder Norby*, ephersom beuiseligt wor, at forskrefne Per Norby hagde thennum mett wor steffning hiidt y rette steffnidt tiill thenne neruerindis herredag om noghen trette, som thennum emellum er for nogiit godz, liggendis tiill twende vicarier wtii Otthenße, som er tiill sti. Morthens alter y wor frue kircke oc sti. Karine alter y s. Albani kircke, som forskrefne her Werner hagde soldt oc skøtt forskrefne iomfrw Anne Marswiinssdatther, oc forskrefne Peder Norby menthe sig at skulle were metarffuing ther tiill

Peder Norby dømtes til at staae sin Modpart til Rette, da han selv var udeblevet, og vi gaae saaledes glip af det Bidrag til Oplysning om hans eller hans Hustrus Herkomst, som Begrundelsen af hans Arvekrav vilde have givet⁴.

1538 Sept. 28., vigilia Michaelis, var *Per Norby* med Jørgenn Gyllenstiern og Niels Andersß (Dresselberg) nærværende paa Kongens Retterthing i Odense⁵.

1539 April 15. *Peder Norby* fik Brev paa to Gaarde paa Hindtsholm, som hørte til Fyens Stift, den ene i Vyby . . . og den anden i Hersnop . . . indtil kgl. Maj. tilsiger anderledes derom. Nyborg Tirsdag efter Søndag qvasimodogeniti⁶.

1544 April 30., Onsdag efter Søndag misericordia, vare . . . Per Brock till Barløße, *Peder Norby* till Wrup, Axell Wrnæ, wor secretherer, *Oluff Norby* oc Hans

¹ Hyld 20. 14.

² D. Adel. Sig. F. L. 5.

³ D. Mag. 3. V. 272.

⁴ Kh. Sml. 2. V. 503.

⁵ Smst. II. 16.

⁶ D. Kanc. Reg. 87.

Berrildsß (Pøiske), wore mendt oc thienere», nærværende paa Kongens Retterthing i Odense¹.

1546. *Peder Norby* en forskrefftt till *Werner Berttelssenn* (Svale), landtz dommer, att ther er trette emellom hannom och *Hans Bagger*, borgemester i Nyborgh, for en gaardt ibidem, som laa till sancte Gertrudt alter, som *Peder huskock* i boede, att handt tager nogen flere gode mendt till segh, grandsker oc forfarer och siidenn endeligenn skillie thennom att mett rette och giffue thett beschreffuitt frann thennom etc.²

1546. En beffaling tiill teße epherschrefne godemendtt *Per Norby* tiill *Wruppe*, *Eggert Hininchsen* (Sandberg) tiill *Weløff*, *Axell Nielsen* (Kruckow) tiill *Orsløff*, *Niels Henrich* (Sandberg) tiill *Tøstrup* om nogen jord paa *Tuede marck* emellom frue *Eelßo* (*Pedersdatter Thott*, Hr. *Thomes Nielsen Langes Efterl.*) oc jomfrue *Anne Marsuinsdotter*, att the schulle grandske oc forfarre, huem samme jord bør att haffue mett rette³.

1549 Dec. 5. nævnes: en vor og *Kronens Jord*, som laa til s. *Gertrud Alter* i *Nyborg Sognekirke* og ligger i *Norgegade* vesten ved *Peder Norbyes Gaard* og østen ved *Lavris Nielssens Gaard* *Nyborg Torsdag* efter *St. Andree apostoli Dag*⁴.

1550 Jan. 7. *Fyns Vedtægt*, dat. *Ottense mandagen* nest epher hellig thre konger dagh, er udgivet af . . . *Jørgen Daa* til *Østrup*, *Olluff Norby* til *Schouff-gaarde*, *Ebbe Munck* til *Fiellebroe*, *Axel Fixs* til *Broeholm*, *Erich Kaas* til *Giel-schow*, *Peder Lauridzenn* (Straale) til *Thorupgaard*, *Claus Bassj* til *Erholm*, *Peder Lycke* til *Schouffsboe*, *Mogens Clausenn* (*Rosenkrantz*) til *Thange*, *Peder Norbye* til *Wrup*, *Peder Brock* til *Barløse*, *Bus Schenck* til *Bruagergaard*, *Hans Norby* til *Wggersleff*, *Benntt Norbye* til *Lindeschow*, *Erich Wrnne* til *Hindemad* (blandt de senere tilkomne Underskrivere findes:) *Eryc Mortenssen* (*Godov*) med myn eghen han, *Erick Norby* medt egen handt, . . . *Hans Norby* medt e. handt, . . . *Johan Norby* mett egen hand⁵

1551 Nov. 1.—5. Befaling til *Verner Suale*, *Claus Brockenhus* til *Søndergaardt*, *Claus Basse*, *Eggert Henrichsen* (Sandberg), *Niels Henrichsen* (Sandberg) og *Knudt Michelsen* (*Akeleye*), at de i Anledning af en Trætte mellem *Peder Norby* til *Urup* paa den ene og *Jyrgen Jensen*, *Hans Andersen* og *Gertrudt Plous* i *Sønderbye* paa den anden Side om et Stykke Jord i *Sønderbye* undersøge, hvem samme Jord tilkommer⁶.

1555 Oct. 22. Dom, afsagt Tirsdag for *Symonis et Jude* af «*Werner Sualle* tiill *Bisboe*, *Landzdommer* i *Fyen*, *Didrich Quidtzow* tiill *Rørbeck*, *Peder Lycke* tiill *Skouffboe*, *Peder Norbye* tiill *Wrup*, *Jacob Tønißen* (*Viffert*) thill *Broelycke*», angaaende *Reffning Mark*⁷.

¹ Top. Sml. Perg. Gisselfeld.

² D. Mag. 4. I. 243.

³ Smst. 246.

⁴ D. Kanc. Reg. 432.

⁵ D. Mag. 4. V. 149.

⁶ Kanc. Brev. 91.

⁷ Top. Sml. Perg. Lundsgaard 10/6 1618.

1556. Szedell paa thenn fynnske adells munnstriing och paa Langelandt, epther som the wore taxeriitt och wptegnett for paa Hielloße marck epther kongg. maiietz. beffalling wiidth gwdttz aar mdlvj: . . . Claws Baße tiill Erholm sellff anden glaffuender, *Oluff Norby* tiill Skowffgaardt j skiøth, Niiells Henndriicksßenn (Sandberg) tiill Tøystrope sellff skiøth, *Hans Norby* tiill Wggersløff sellff iij glaffuender, *Benn Norby* tiill Linskowff sellff ij skiøtt . . . *Peder Norby* tiill Wroppe sellff skiøthter¹.

1558. Szedell paa thenn findske addels munnstriing och paa Langeland, epther som thii worre taxeriitt och wpthegnüth faar paa Ottense marck epther kong. mt. beffalling wiid gudtz aar mdlvii: . . . Clauß Baße tiill Ereholm sielff ij skyth, Niels Henndriicksenn (Sandberg) tiill Thøiistrup sielff skyth, *Hans Norby* tiill Wgersløff sielff iij mett glauinde, *Bennth Norby* tiill Liindskouff sielff ij skyth . . . Eriick Morthensenn (Godov) j skyth . . . frw Mariin (Sandberg) *Olluff Norbiis* thiill Skougaard j skøtt².

I denne sidste Liste er *Peder Norby* slet ikke nævnt, men i et indlagt Hefte, hvorpaa den mønstrede Adel er fordelt efter Herreder, hedder det:

Sundz herrit: . . . *Bent Norbye* ij, . . . Bog herrit: . . . frw Marine (Sandberg) *Oluff Norbyes* j, . . . Skam herrit: *Hans Norbye* iij, . . . Bierig herrit: . . . Erick Morthens (Godov) j, . . . frw Anne (Ny) *Peder Norbyes* —.

Formodentlig er han da død, thi der udstedes

1558 Febr. 2. Forleningsbrev for Fru Anne (Ny), *Peder Norbyes* Esterleverske, paa 2 Kronens Gaarde, den ene i Store Viby, den anden i Harsnab, og paa 4 Kirkegaarde, de 2 i Hafuensløf, de 2 i Birken, uden Afgift, dog skal hun yde Skylden og Landgilden af de 4 Kirkegaarde til Kirken . . .³;

saa det maa skyldes mangelfuld Underretning, at han andetsteds endnu anføres som levende, nemlig:

1558. Register och mandtall paa adeleens vdbodsmænd: . . . Skam herrit: . . . Hanns Norby (9 Rør og Hellebarde, hvoraf fem ikke tilstede) . . . Bierge herrit: . . . *Peder Norby* (3 Rør og Hellebard, hvoraf 1 ikke tilstede)⁴.

Formodentlig har Fru Anne (Ny) kort efter sin Husbonds Død, der altsaa er indtruffen i 1556 eller 1557, ægtet Erik Mortensen (Godov), der fra 1558 nævnes i fynske Rusttjenestelister og udtrykkelig skrives til Urup. Fru Anne levede endnu 1584, da hun klagede til Kongen over, at Otte Norby forsømte Værgemaalet for hendes Søn Laurids Norbys Børn⁵, ja hun overlevede ogsaa Erik Mortensen og døde først 1596. Hendes Død omtaler Eiler Brockenhuus i sit Kalendarium:

¹ Mønstringsruller og Rusttjenestetaxeringer Nr. 43.

² Smst. 49.

³ Kanc. Brevb. 157.

⁴ Mønstringsr. og Rusttj. 56.

⁵ Fynske Tegn. I. 376.

1596 Juni 16. en onsdag bleff frw Anne Knuds datther *Peder Norbys* be-graffuith y hindis sogne kircke Rynckeby.

I de nysnævnte Kilder til Peder Norbys Historie træffes atter og atter Navnet *Oluf Norby*, utvivlsomt den samme Oluf Norby, som Hofman opfører som Søn af Peder Norby og Fru Anne Ny. Sammenstilles imidlertid, hvad der vides om ham, sees det let, at han er ganske samtidig med Peder Norby, idet hans Optræden falder mellem 1528—58, ganske som dennes 1535—58.

Han nævnes:

1528 jvf. S. 7.

1535 Marts 24., da Oluff Norby till Skoffgaarde aff waben udsteder et Tro-skabsrevers, ganske ligelydende med det af Peder Norby udgivne¹.

1535 jvf. S. 7.

1536 jvf. S. 7.

1536. Hans Stigesen (Ulfeld) en befaling Jøren Quitzo, Per Broch, Werner Bertelsen (Svale) oc *Oluff Norby*, att Liunghe mendt formene Hans hans tiennere i Lerbechs holm theris frij wdgang oc gresgang faare, att the møde paa Lerbecsholm².

1540 Aug. 15. Kongl. Befaling, Otthennse wor frwe dag assumptionis, til «oss elskelige Jyrgenn Quytzow, wor mandt, raad oc riigens canceller, Jahan Brochenhusse tiill Wollersløff, Jesper Daa tiill Engaardt, Peder Brock i Barløse, Werner Bertilsenn (Svale) tiill Bysboe, *Oluff Norby* i Sckoffgaardt, Axell Nielsenn (Kruckow) tiill Aarsløff, Byll Nielsenn (Kruckow) i Broby, Eggerdt Henricksen (Sandberg) i Weyløf, wor mendt oc tiener, oc Hans Andersen wdti Dallum» at granske i en Trætte imellem Hr. Mogens Gyldenstjerne og Kronens Tjener Jep Matzen udi Bregneføse om nogle Agrer³.

1544 jvf. S. 33.

1545. Idem (o: Anders Emichssenn till Stensgaardt) en befalingh till tesse efterschreffne gode mendt, som er Peder Braack till Barløesø, Werner Bertelssenn (Svale) i Bisboo, Gerdt Bryske till Dallundt, . . . Jesper Daa till Engaardt, *Oluff Norby* till Schouggaaarde, Hans Norby till Lindeschouff, att ther er trette emellom hannom och frue Margrette (Ravensberg), Claus Vrnes efterleffuerske, och frue Susanna (Bølle), Claus Erichssen (Ravensberg)s efterleffuerske . . .⁴.

1546. Hans Storm, borger vdj Stege, citat frue Citzelle (Rosenkrantz), Erich Krumdiges efterleffuersche, for en gaardt vdj Assens, som hindis hosbonde solde

¹ Hyld. 20 13.

² D. Mag. 3. VI. 152. Hvorledes Lerbeksholm er kommen fra Jesper Norby til Hans Stigsen Ulfeld vides ikke.

³ Pers. Sml. Papir Hr. Mogens Gyldenstjerne.

⁴ D. Mag. 4. I. 121.

oss elskelige *Oluff Norby* till Schouffgaarde, och scall were hans rette arff och eye, som handt meenn mett vrett, att møde vdj Odensee, nar ko. mat. tiidt førsth kommer¹.

1547. Peder Laurtssenn (Straale) till Torppegaardt en befalingh till tesse effterschrefne godemennndt Werner Suale, Henrich Friis till Lunde, Eggertt Henrichssenn (Sandberg) till Weylo, Peder Brock till Barløesß, *Oluff Norby* och Nils Henrichssenn (Sandberg) till Tygstrup, att the grandske och forfare om nogenne enge, som ligge vdj Østermarck oc Westermarck, som Axell Nilssenn (Kruckow) till Orsløff giør Peder Lauritssen forhinder paa, huem samme enge bør mett rette att haffue².

1550 jvf. S. 34.

1551 Jan. 17, Assens, s. Anthonii dag, Befaling til Erick Krabbe at undersøge og lade Kongen vide, om et Stykke Eng, som Peder Ebbessen (Galt) skal have taget fra en af *Oluff Norbyes* Gaarde i Lundenes Len, kaldet Kragemoesse, er frataget ham med Urette, som han klager over³

1555. (Mønstringsliste) Klawes Zestede oc Moes Josten (Skovgaard) til Lundegord itt leg oc j karll mett j rustning j helbarde, *Oluff Norbi* j rustning mett helbarde, Hans Stuge til Holbiegard j rustning met helbarde⁴.

1556 jvf. S. 35.

1556. (Mønstringsliste) Adelens arffue thiener wdj Kolling loenn Oluff Munck tijll Tuedtz aff hans arffue guodtz, som haffde røer j och som haffde harnisk och helbardt ij, *Oluff Norbye* aff hans arffue guodtz ij Jutlandtt, som haffde harnisk och helbardt j⁵.

1557 Febr. 19.—21. Erick Morthensen (Godov) citat M. Matz Huid for nogen Gjæld, som han bør betale paa sin Hustrus og sine egne Vegne, samt for et Brev, som han har givet ham paa Halvparten af de Penge, han indløste 2 Gaarde for af *Oluf Norbye*, at møde Mandag efter Søndag misericordia her paa Kiøpnehavn⁶.

1558 jvf. S. 35.

1558. Registrerr paa the wdtdudtz mend vdi Koling lenn, bade kronens och adelens tiener, som ware paa monsteringe wedtt Eylv kircke anno lvij. . . . Adelens liffue tiener vdi Kolinglenn: Oloff Munckes tiener till Tuedtz medt røer j, medtt harnisk och helbarde ij, *Oloff Norbi*s tiener medtt harnisk ock helbarde j . . .⁷.

¹ D. Mag. 4. I. 151, jvf. 252, og Hd. Domb. V. 102.

² D. Mag. 4. I. 301.

³ Kanc. Brevb. 4.

⁴ Mønstringsruller og Rusttjenestetaxeringer 34.

⁵ Smst. 36.

⁶ Kanc. Brevb. 71.

⁷ Mønstringsr. og Rusttj. 50.

1561. Juli 4. Gavebrev til *Detlof* (mon en Skrivefeil for *Oluf?*) *Norbye* paa 2 Engstykker i Afnum Enge, som tidligere hørte til hans Gaard i Krogmosse i Bølling S. og H., men ved en Dom af Mogens Munck kom fra ham og bleve lagte ind under Lundenes Slot; han har imidlertid nu med en Godemænds-Granskning bevist, at de med Rette have hørt til Krogmosse¹.

1585 April 14. fiere paaske dag Klocken war 9 formiddag døde frw Marren (Sandberg) *Oluff Norbys* paa Skougaare².

I Oluf Norbys under det ovennævnte Troskabsrevers af 1535 trykte Sigil findes et Skjold, hvori en opreist Stub med tre afhugne Grene, derover en Hjelm samt Omskriften: s oll. Iaprenfen³. Han er altsaa identisk med den i følgende Brev nævnte Oluf Lauridsen i Skovgaarde:

1526 Marts 5. Peder Matsß i Londagher . . . wti dommerss stedh oppo Bogherritz tynng, (Asser) Brock, hœffwitzman i Skodborigh, Per Brock i Bardløssß, Werner Bertelsß (Svale) oppo Besbow, *Oluff Lawrsß* i Skowssgardhe, weffner, och Beind Andersß i Barløssæ gare alle witterlighe wti thette worth obne breff aar effther gwdz byrdh mdxxvj mandaghen wtj fasthe nesth effther dominicam oculi⁴,

og da Peder Norys Sigil indeholdt Bogstaverne P. L., er det aabenbart, at denne ogsaa er en Lauridsen og Broder til Oluf. Man kunde derfor fristes til at antage den i Rusttjenestelisten 1525 (jvf. S. 6) nævnte fynske Adelsmand Peder Lauridsen for at være identisk med Peder Norby; men der er Talen dog vistnok om Peder Lauridsen til Torpegaard af Slægten Straale, thi Peder Norby var neppe velhavende nok til at blive taxeret til 2 Glavind. Det er vistnok ogsaa Peder Lauridsen Straale, der 1528 fik Tilsigelse at følge Kongen af Landet (jvf. S. 7).

Vil man nu søge de to Brødre Peder og Oluf Lauridsen Norbys Fader, saa er det spildt Uleilighed at speide efter Navnet Norby, thi dette Navn synes Brødrene selv at have antaget, maaske ifølge Kong Frederik I's bekjendte Henstilling 1526 til den danske Adel om at antage faste Slægtnavne; derimod vide vi, at deres Fader har baaret Fornavnet Laurids, ført Stubben i sit Vaaben og sandsynligvis boet paa Urup (Rynkeby S., Bjerger H.) eller paa Skovgaarde (Kirke-Søby S., Baag H.). Urup gaaer imidlertid ud af Spillet, thi som vi snart skulle se, erhvervede Peder Norby den først ved sit Ægteskab med Anne Ny. Gjennemgaae vi imidlertid de bevarede Aktstykker, der vedrøre Baag Herred, træffes her i en Række Thingsvidner fra 1514—21, som Lehnsmanden paa Hagenskov Esge Bille lod tage paa Baag Herredsthing, en Væbner *Laurids Pedersen*, der netop skriver sig til Skovgaarde. F. Ex. begynder et Vidne af 10. Mai 1518 saaledes:

¹ Kronens Skøder 71.

² Fynske Saml. VI. 348. Jvf. Danm. Ad. Aarb. XVIII. 449.

³ D. Adel. Sig. F. L. 6.

⁴ Pers. Sml. Papir Hr. Esge Bille. Oluf Lauridsens Sigil mangler.

Vii efftherskrefne Lauris Skinckell pa Iwelskoff, Lauris Persß i Skowgordhæ, Morthen Andersß (Brock) aff Bardløse, aff wapn, oc Hans Læghe, byfoghett i Assenss, giøre witterlighth for alle meth thette worth obne breff, ath thennæ breff-uiser Hanss Persß i Ørsbergh wor her pa Hagenskoff i dagh Giffueth paa Hagenskoff mandagen i gangdagenæ mdxviii.

Et andet Vidne af 29. Nov. s. A., Mandagh som sti Andree affthen oppo faldh, begynder saaledes:

Wii efftherskrefne Lauris Persß i Skoffgorde, veffner, sidhende i dommerstett vppo Bogherrits tingh

Sidste Gang, han nævnes, er i et Vidne af 1521 Jan. 21., feria secunda videlicet die st. Agnetis virginis, ved hvilken Leilighed han ligeledes sad i Dommers Sted¹.

Der er bevaret Aftryk af to forskjellige Sigiller for denne Laurids Pedersen, det ene viser: 3 Blade, vistnok opskydende af en Stub, og paa Hjelmen et Blad (?), det andet en skraatliggende Stub med to Blade paa den ene, tre Blade paa den anden Side², og der kan da ikke være mindste Tvivl om, at Peder og Oluf Lauridsen Norbys Fader her er funden; han maa vel være død mellem 1521 og 1526, da Sønnen Oluf skrev sig til Skovgaarde. Men af Navnet *Eckenløf*, af en Forbindelse med Hr. Søren Norby og af et ved dennes Hjælp forhvervet Adelskab, er der ikke Spor. Ahnetavlen paa Jomfru Margrethe Norbys Gravsten tyder tvertimod paa, at Slægten endnu mindst to Led tilbage har været fri og frelse; men vil man søge at udfinde disse Led, saa voxer Usikkerheden med hvert Led.

Som det om Peder og Oluf Norbys Fader var givet, at han skulde hedde Laurids til Fornavn, saaledes er ogsaa nu Farfaderens Fornavn givet, nemlig *Peder*; han maa have ført Stubben i Vaabenet og have levet i sidste Halvdal af det 15. Aarhundrede — men dermed ophører ogsaa Holdepunkterne, thi som det ret strax skal vises, Faderen Laurids Pedersen havde tilgiftet sig Skovgaarde, som hans Søn Peder Norby tilgiftede sig Urup, og der haves altsaa ikke den fjerneste Oplysning om, i hvilken Landsdel Laurids Pedersens Vugge stod. Neppe i Fyn, thi her er Vaabenet med Træstubben ganske ukjendt før Laurids Pedersens Tid. Derimod kjendes det i Sjælland, hvor det førtes af den Slægt, som siden efter sin Hjemstavn Drøsselbjerg i Løve Herred antog Navnet Dresselberg, og saa kjendes det fra Skaane.

I Fru Eline Gøyes Jordebog omtales følgende Breve³:

1504 Febr. 28. Jtem it breff, at *Henning Perssøn* pant setter Egert Anderssøn (Ulfeld) i Elannelund j gaard i Snerting i Hammers herrit for xxx marck. Datum Elmmelund then anden onsdag i faste mdiij.

¹ Pers. Sml. Papir Hr. Esge Bille ¹⁰/₆, ²⁰/₁₁ 1518, ²⁸/₆ 1519, ²¹/₁ 1521.

² D. A. Sig. F. L. 3, 4.

³ S. 397 f.

1504 April 13. Jtem it breff mett it følge breff, hengindis ther hoss, til nogre, thett skal besegle, att *Henning Pedersøn* pantsetter Oluff Daa paa Raffuens-trup ij gaarde i Snerting for c marck. Datum Roschild leuerdagen nest for quasi modo genitj syndag mdiiij.

Thisse ij forskreffne breffue, Henning Pedersøn haffuer vdgiffuit, er icke bode beseglet mett it indsegle.

1505. Jtem it papirs breff, at hustrue Margrete i Ogerup giffuer her Eskill Gøye fuldmagt i forsuar at haffue iij hendis rette federne oc mødernne gods vdj Snerting ligendis, oc om hendis søn haffuer sold forskreffne gods, da staar hun thett icke till, oc at *hendis hosbondis wabbenn vaar it affhuggit træ* oc icke en ørne klo, som hendis sønn haffuer vdgiffuit. Datum mdv.

1505 Mai 23. Jtem it breff, att Margreta Mandrupsdaatter fuldmacht giffuer her Eskilld Gøye at haffue i forsuar for wederlag iij gaarde i Snerting. Schreffuit i Agerup freddagen nest efter guds legoms dag mdv.

1517 Juni 3. Jtem it breff, at Margrete Mandrups daatter, *Peder Nielsøns* efterleffuetske, i Agerup i Skone i Skødzherrit giffuer sin søn *Michel Pedersøn* fuldmacht at skøde her Mogens Gøye ij gaarde i Snertinge. Datum Agerup fierde dag pintze mdxvij.

1517 Juli 7. Jtem it breff, att *Michel Pedersøn* i Agerup i Skødtz herritt i Skone skøder her Magnus Gøye ij gaarde y Snertinge i Suerdborrig sogen i Hammers herritt i Sielland. Datum Gundersløff den tisdag efter vor frue dag, hun gick till Elizabet, mdxvij.

Mon ikke denne Peder Nielsen af Aagerup, hans Hustru Margrethe Manderupsdatter og deres Sønner Henning og Mikkell Pedersen ere Laurids Pedersen paa Skovgaardes Fader, Stifmoder og Halvbrødre? Tiden passer, Fornavnet Peder og Slægtvaabnet ligeledes, thi ogsaa Laurids Pedersens ene Sigil med de tre fra en Stub opskydende Blade kunde ligesaa vel betegnes som et afhugget Træ, som forvexles med en Ørnefod med 3 Kløer. Peder Nielsen er vel neppe selv en Skaaning, hvorledes han saa end er bleven Eier af sin skaanske Hovedgaard; snarere er han ligesom sin Hustru Margrethe Manderup af sjællandsk Æt, han er maaske af Slægten Dresselberg¹. Da Manderup-Vaabnet ikke findes blandt Jomfru Margrethe Norbys Ahnevaaben, kan hendes Farfader Laurids Pedersen ikke være Søn af Margrethe Manderup, men derimod vel af Peder Nielsen i et tidligere Ægteskab, hvad der fyldestgjørende vilde forklare, at Laurids' Navn ikke nævnes i de foregaaende Aktstykker, der alle angaae Fru Margrethe Manderups, ham uvedkommende Gods.

Vi have nu forfulgt Jomfru Margrethe Norbys fædrene Ahner saa langt tilbage som mulig, thi om Peder Nielsen af Aagerups Herkomst haves fore-

¹ Det kan maaske udlægges som et Vidnesbyrd om et Slægtskab mellem Peder Norby og Niels Andersen Dresselberg, at de 28. Sept. 1538 ere sammen tilstede paa Retterthinget i Odense (jvf. S. 33); det er ellers paaafaldende at se sidstnævnte sjællandske Smaaadelmand som Vidne paa et fynsk Retterthing.

løbig ikke nogensomhelst Efterretning. Mere lønnende i personalhistorisk og topographisk Henseende turde det være at forfølge Jomfru Margrethes mødrene Ahner.

Ahnetavlen oplyser, at Jomfru Margrethes Moder førte en liggende Maane, de ovenanførte Kilder, at Peder Norby til Urup 1535—58 var gift med en Fru *Anne Knudsdatter*, Hofman, at en Peder Norby var gift med en *Anne Ny*, Adelslexiconnet endelig, at Slægten Nys Vaaben var en liggende Maane, og da der i et Aktstykke fra 1517 nævnes en *Knud Tygesen* til Urup, som just fører en Maane i sit Vaaben¹, maa denne Mand være Fru Anne Knudsdatters Fader og Urup sagtens hendes fædrene Arv. Samme Vaaben føres alt 1419 af en Væbner *Jens Tygesen* i Skam Herred², der antagelig er Knud Tygesens Farfader. Ahnetavlen oplyser endvidere, at Knud Tygesens Hustru var en Brockenhuus (tre Roser i et delt Skjold), hvis Moder var en *Urne*, Farmoder en *Bild*, Mormoder en *Friis*. Hun er altsaa en Datter, maaske den uden nærmere Oplysninger paa Stamtavlerne opførte *Karen Brockenhuus*, af den 1468—81 levende Væbner *Oluf Brockenhuus* til Vollerslev, der var en Søn af den fynske Landsdommer *Johan Brockenhuus* til Vollerslev 1438—66 og dennes første Frue *Tove Jakobsdatter Bild*, og af Fru *Erme-gaard Urne*, Datter af Væbneren lille *Niels Urne* til Hverringe 1438—47, hvis Husfrue var en Datter af Ridderen Hr. *Christiern Friis* paa Lunde. Da Fru Anne Knudsdatters mødrene Ahner paa hendes Datters Gravsten ere saa nøiagtige, fortjene sikkert ogsaa hendes fædrene Ahner dersteds Tiltro.

Knud Tygesens Fader har antagelig heddet Tyge Jensen, altsaa den Mand af dette Navn, som i Registranten over St. Hans Klosters Breve angives at have skjødet en Gaard i Norup til dette Kloster³. Desuden har der i Dalum Kloster været tre Nonner, hvis hvad Farverne angaaer sikkert ved Opmaling forvanskede Vaaben var en liggende sort Maane i hvidt Felt. De hed *Karine Fensdatter* og *Anne* og *Sophie Knudsdatter*⁴, den første en Faster til Knud Tygesen, de to sidste hans Døtre. Peder Norbys Hustru havde altsaa i sin tidlige Ungdom været klostergiven, men har ved Reformationen forladt Klosteret og giftet sig.

Den nysnævnte Tyge Jensens Hustru er nok saa ukjendt som ham selv. Hendes Vaaben, et Sværd, førtes ganske vist af en sønderjydsk Slægt Frodesen, men den vides aldrig at have haft Forbindelser i Kongeriget. Derimod findes under den jyske Adels Hylding 1580 et Ringsignet med Bogstaverne M N over et Skjold, hvori et nedvendt Sværd, ganske som Jomfru Margrethe Norbys Morfaders Moders Vaaben angives paa hendes Gravsten. Eiermanden til dette Signet kan kun være den i Hyldingsakten nævnte Adelsmand *Mads Nielsen* i Haltrup (Skads H.). Forgjæves vil man i Adelslexica, Slægte- og Vaabenbøger

¹ D. Adel. Sig. G. II. 8.

² Smst. G. II. 7.

³ Vedel-Sim, Odense 2. II. 108.

⁴ Suhms Saml. 1. I. 90 f.

søge Oplysning om denne sikkert til den laveste Adel hørende Mands Forfædre og Slægtnavn. Selv efterlod han sig, som det synes, kun en Datter, der ægtede en Bonde Claus Sørensen i Langtved¹. Haltrup var ikke Mads Nielsens fædrene Hjem, thi de to Gaarde, han eiede i denne By, havde han 1580 tilbyttet sig af Kronen for en Gaard med tre Bol og et Møllested i Nors eller Noes i Anst Herred², og her finder vi hans Fader bosat, den *Niels Clausen* i Noes, som nævnes i den store Reces 1536 og endnu levede 1542³, og atter synes at være Søn af den *Claus Madsen*, som 1511 og 1525 nævnes blandt Adelen i Ribe Stift, 1511 sammen med Eierne af Lunderskov i Anst Herred Anders Esbernsen (Sandberg), 1525 sammen med Christian Persen (Glambek)⁴, der eiede Stubberup i Jerlev Herred. Denne Claus Madsen er Knud Tygesen (Ny)s Samtidige og maa vel antages for at være hans Frænde paa mødrene Side, men hvorledes? Ahnetavlens Oplysning, at Knud Tygesens *Mormoder* førte 3 Regnbuer, de laalandsk-langelandske Slægter *Algudsen*, *Brun* og *Grim's* Vaaben, hjælper os ikke videre, dertil er disse Slægters Genealogier alt for ukjendte.

Endelig have vi saa Knud Tygesens *farmødrene* Vaaben, altsaa formodenlig den 1419 levende Jens Tygesen (Ny)s Hustrus Vaaben: 3 Hjelme. Dette Vaaben tillægges i Adelslexiconnet en gammel Slægt Hop eller Hoppe, der synes at have eiet Tyrrestrup ved Horsens, og af hvilken en Fru *Boel Hopæ* 1551 angives at være af Tyrrestrups daværende Eier Peder Ebbesen Galts Forfædre⁵. Hendes Vaaben indløber dog ikke i de otte Ahnevaaben, der pryder Peder Ebbesens Gravsten i Søvind Kirke⁶. Men ellers haves om Slægten kun følgende sparsomme Efterretninger:

1438 Juni 23. Matis Jeipß, Konningsfoged i Hartz Herred, Henric Sanbergh, Jepp Anderß (Grubbe) aff Seersloff, Las Jonß af Houestropp, Jes Palnß (Godov) af Rudhe, Tymma Cristernß (Maanestjerne), Nis Mikeliß (Brud), Las Palnß (Godov) af Dygnbyy, Væbnere, Bassi Rab og Jes Lasß, Bønder, vidne Johannis Baptiste Aften, at velbaaren *Anders Hopp* af Thyrestrup fik et Vidne paa Hartz Herredsting af otte Dannemænd, at han samme Dag adspurgte menige Thing, Riddere og Svende, Bønder og Bokarle, om de kjendte hans «ecthigh» Søstersøn Law Dws, som nu tjener Niels Steenß i Swerike, da opstod 12 af de bedste Riddermændsmænd og agteste Bønder og sagde, at de kjendte Law Dwses Fader og Moder, og at han havde en beskeden velbaaren Dannemand til Fader og en hæderlig velbaaren Kvinde til Moder, og var selv ægt og ret, og hans Fader og Moder «theynæ» og viede og med Ære sammenkomne, baade paa Verdens Vegne og paa den hellige Kirkes Vegne⁷.

1459 Jan. 28., den Søndag næst for «køghermiß» Dag, pantsætter «husfrw Karyn, *Esgi Hops* efterlever» til Hr. Eric Ottisß (Rosenkrantz), Ridder, en Gaard

¹ Hd. Domb. XIII. 296 f.

² Kronens Skøder 230.

³ Krag's Chr. III's Hist. 1. I. 496, 2. I. 163.

⁴ D. Mag. 4. II. 298, 2. V. 53.

⁵ Tegn. over alle Ld. III. 380.

⁶ Jydske Sml. 1. IV. 47.

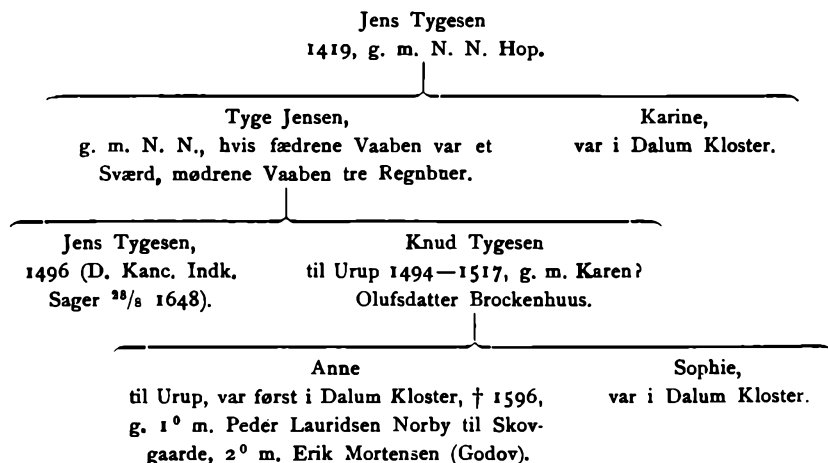
⁷ Rep. Dipl. III. 522.

i Hatting H., Ølsteth S., i Booupp (o: Bottrup) for 100 Mrk. Stæder-Penge, beseglet af Hr. Mattiss i Rorupp, Præst, Michel Mvnk, Foged paa Bøgholm, Nis Jwl, Foged paa Skandelborgh, Axel Bild og Svend Withkop¹.

1464 Jan. 5., vigilia epyphanie dni., sælger «Karinghe Tagesdatter, *Esgij Hops* Efterleverske, til samme Hr. Erich Ottoß sin Gaard i Bottorp, Ørstædh S., Hatting H., som hendes Fader Taghe Laweß (Huitfeldt) havde udsat i Pant, beseglet af Borgermesteren, Byfogeden og tre Bymænd i Horsens².

1472 u. D. oplader Mattis Taghesß (Huitfeldt), aff wapn, til St. Marie Magdalene Alter i Sti Laurentii Kirke i Lund al sin Rettighed i Skibersleff og Skibersleff Fang, som han og hans Søstre Karine Taghesdotter og Marine Taghesdotter arvede efter deres Fader Taghe Laghesß, og hvoraf Mattis Taghesß havde kjøbt sin Søster Karines Del efter det Brev, han i god Tro havde antvordet sin Svoger Pedher Henricsß (Hollunger) og nu igjen fanget af ham, beseglet af erlige og velbyrdige Mænd Niels Olafsß, Pedher Langh og Otte Matsß³.

Disse Aktstykker oplyse desværre intet om Slægten Hops Forbindelse med Jens Tygesen Ny, og vi maa altsaa standse vore Undersøgelser over dennes Slægt og nøies med hosfølgende lille Slægttavle som Udbyttet af Efter-søgningen:

Efter saaledes at have undersøgt Jomfru Margrethe Norbys *mødrene* Forfædre gaae vi et Skridt længere tilbage, til hendes *Farmoders* Slægt, altsaa Laurids Pedersen paa Skovgaardes Hustrus Slægt. Hustruens Navn kjendes ikke, alt hvad der vides om hende er Gravstenens Oplysning om, at hun førte en Pil i sit Vaaben. Dette Vaaben, en Pil i Skjoldet, paa Hjernen to krydslagte

¹ Arna Magn. III. 28.

² Smst. IV. 4.

³ Sv. Rigsarkiv.

Pile, forekommer alt 1397 i Fyn, idet det føres af en Borgermester i Assens *Nicolaus Andersß*¹. Siden føres det af en Odense-Raadmand *Peder Nielsen*, sikkert den Foregaaendes Søn, der nævnes 1437—58. At han trods sin borgerlige Stilling var af Adel, sees af, at ikke blot hans Sønner betegnes som Væbnere, men ogsaa han selv 1446 betegnes saaledes. En af disse Sønner *Niels Pedersen* havnede langt borte fra sit fædrene Hjem, idet han ved sit Ægteskab med Märta Larsdotter Pik blev Eier af Hovedgaarden Gaasevad i Halland. Han nævnes i Aarene 1462—81, og hans Sigils nøie Overensstemmelse, ikke blot hvad Vaabenfigurerne angaaer, men ogsaa i Stilen, med hans Faders og Brødrer², samt i sidstnævnte Henseende tillige med andre Odense-Patricieres (jvf. f. Ex. Mule-Slægtens samtidige Sigiller³), godtgjør noksom hans fynske Herkomst. En anden Søn af Peder Nielsen var *Verner Pedersen*, der saa meget sikrere kan opføres som Peder Nielsens Søn, som han 1466 besegler med et af Faderens Signeter (Omskriften lyder sigil petri nicolai). Endnu føres Vaabenet med Pilen 1482 af en Kannik i Odense Jep Pabe⁴, der mulig ogsaa er Søn af Peder Nielsen.

Nu maa, efter Tiden at dømme, Laurids Pedersen af Skovgaardes Hustru have været en Sønnedatter af Odense-Raadmanden Peder Nielsen, og det bliver da ikke vanskeligt at udpege, hvilken af de 3 Sønner af denne, der er hendes Fader. Neppe den til Halland overflyttede Niels Pedersen, endnu mindre Odense-Kanniken, men saameget sikrere den tredie Broder Verner Pedersen, som han 1456 skriver sig til det samme Skovgaarde, som siden Laurids Pedersen eiede og altsaa antagelig har faaet ved at ægte hans Datter. Ganske vist kan der reises den Indvending, at Navnet Verner ikke forekommer blandt Laurids Pedersens Afkom, men heller ikke i Peder Norbys Børn og Afkom forekommer hans Hustrus Faders Fornavn. Forklaringen turde i begge Tilfælde være den, at den efter Morfaderen opkaldte Søn er død som Barn.

Ifølge Jomfru Margrethe Norbys Ahnetavle førte Laurids Pedersens Hustrus Moder, altsaa formentlig Verner Pedersens Hustru, en Skraabjelke i sit Vaaben. Desværre var dette i det 15. Aarh. et ret almindeligt Vaaben i Fyn. Det førtes af Huitfeldt'er og Hogenskilt'er samt af den ældre Slægt Brok paa Barløse, f. Ex. af Henrik Nielsen af Vedtofte (Baag H.) 1429 og af hans formentlige Sønner Otte Henriksen i Reveldrup (Skovby H.) 1451—63 og Claus Henriksen i Krumstrup (Gudme H.) 1463, af Hans Mogensen i Søndersø (Skovby H.) 1474—79; men da det vides, at Verner Pedersens Hustru hed *Kirsten Fensdatter*⁵, lader hun sig ikke knytte til nogen af disse Adelsmænd. Imidlertid er der, da Verner Pedersen selv er Søn af en Odense-Patricier, Grund til at undersøge, om ikke hans Hustru hører hjemme i en af disse Patricierslægter, og virkelig føres Skraabjelken 1423 af en Odense-Raad-

¹ Rep. Dipl. II. 438.

² D. Adel. Sig. H. VIII. 5—9.

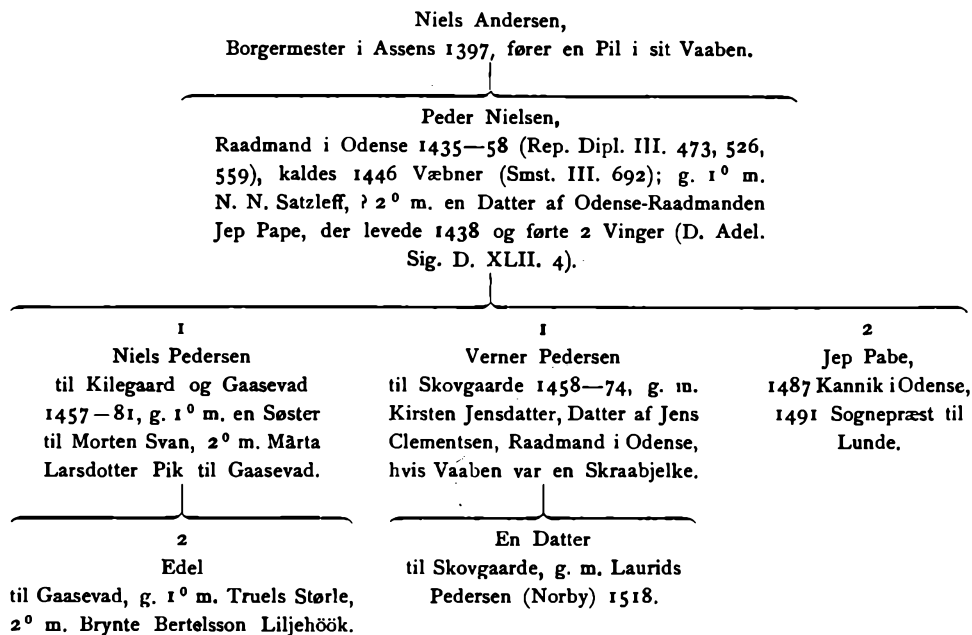
³ Smst. C. LIV. 5—7.

⁴ Smst. H. VIII. 10.

⁵ Slesvig 97 b.

mand Jens Clementsen¹, der altsaa sandsynligvis er Kirsten Jensdatters Fader. Som *hendes mødrene* Vaaben har Ahnetavlen et ganske ukjendt Vaaben: et tværdelt Skjold med en halv Løve i øverste Felt; men uvilkaarlig spørger man, om ikke den eneste kjendte Tegning af Jomfru Margrethe Norbys Ligsten ikke her er unøiagtig, idet Tegneren har overset et mulig omtrent udslidt nedvendt Trappesnit i det underste Felt, thi i saa Fald vilde vi have den velkjendte Odense-Patricier-Slægt Grott's Vaaben for os, en halv Løve over en nedvendt Murtrappe². Ogsaa Verner Pedersens *eget mødrene* Vaaben, altsaa Odense-Raadmanden Peder Nielsens Hustrus Vaaben, et delt Skjold, forekommer brugt af Odense-Patriciere, nemlig 1473 af en Borger *Hans Satzlef* eller *Saxlef*³. Det har større Sandsynlighed, at Peder Nielsen har været indgiftet i denne Slægt Saxlef, fremfor at søge ham en Hustru i en af de da i Fyn bosatte andre Adelsslægter, der førte et delt Skjold, f. Ex. Rantzow'er, Rønnow'er, Passow'er, de langelandske Juel'er o. fl.

Over Peder og Oluf Norbys mødrene Slægt, med Pilen i Vaabenet, kan nu opstilles følgende lille Slægttavle:

Tilbage er nu kun Laurids Pedersen af Skovgaardens mødrene, farmødrene og mormødrene Slægt, førende henholdsvis et delt Skjold, et Skjold med en Staalhandske og endelig tre Regnbuer. Det første skulde, om vore Formod-

¹ D. Adel. Sig. L. XXIII. 22.

² Jvf. Danm. Adels Aarb. XII. At Peder Norby var beslægtet med de Grott'er fremgaaer forøvrigt af den S. 33 omtalte Proces mellem ham og Hr. Verner Grott.

³ D. Adel. Sig. L. I. 22.

ninger holde Stik, være Peder Nielsen i Aagerup i Skaanes første Hustrus Vaaben. Men da ingen Efterretning haves om, hvor Peder Nielsen selv er kommen fra, mangler ogsaa ethvert paalideligt Grundlag for en Undersøgelse om, hvor hans første Hustru hører hjemme, i Sjælland eller Skaane? Et delt Skjold var vel kjendt der; det var de uddøde og uddøende Højadelsslægter Grim's og Has'es Vaaben, til hvilke Slægter Peder Nielsen dog neppe har turdet vove at løfte sine Øine, da han søgte sig en Hustru. Men Vaabenet førtes ogsaa ved Aar 1500 af en Fru *Kirsten Mattisdatter*¹, der netop var Enke efter en *Peder Nielsen*, men han skrev sig til Alnerup, ikke til Aagerup, og var desuden bevislig af Slægten Thott. Til hvilken Slægt Fru Kirsten Mattisdatter hørte er endnu ikke oplyst, men om hun er beslægtet med Peder Nielsen af Aagerups eventuelle første Hustru er tvivlsomt, thi denne sidstes mødrene Vaaben tre Regnbuer var ganske ukjendt i Skaane og peger afgjort mod Fyn, Laaland og Langeland, hvor det, som foran nævnt, førtes af Slægterne *Algudsen*, *Brun* og *Grim*, og da ogsaa det delte Skjold er kjendt i disse Egne, hvor det føres af Rantzow'er, Rønnow'er, de langelandske Juel'er o. fl., er det sandsynligst, at Peder Nielsens første Frue er fra Fyn, Laaland eller Langeland, Datter f. Ex. af en *Juel* og en *Algudsen*; men et saadant Ægtepar er desværre ikke endnu fundet.

Tilbage er nu kun Peder Nielsen af Aagerups *mødrene* Vaaben. Det skal efter Ligsten-Tegningen indeholde en Staalhandske, men sandsynligvis har Tegneren set feil, og Vaabenmærket har i Virkeligheden været en Bjørnelab, ikke blot den berømte sjællandsk-fynske Slægt *Bjørns*, men ogsaa de mindre kjendte Slægter *Munk* af Fjellebro i Fyn og *Størle* i Hallands Vaaben. Sandsynligst er det, at Peder Nielsens Moder har været af Slægten Munk eller af en ukjendt Sidelinie af Slægten Bjørn.

Det er bekjendt nok, at af to Slægter i den gamle Adel, der førte samme Navn, men forskjelligt Vaaben, havde som Regel den ene taget Navn efter den anden, og det fordi den paa mødrene Side stammede ned fra den, jvf. de nye Høg'er fra de gamle Høg'er, de Mur-Kaas'er fra de Sparre-Kaas'er, de Stihage-Skram'er fra de Enhjørning-Skram'er osv. Et lignende Baand synes ikke at have knyttet de to Norby-Slægter sammen, thi ikke et eneste af Bent Norbys otte Ahnevaaben gjenfindes i Jomfru Margrethe Norbys Ahnetavle, og hendes Fader og Farbroder kan altsaa ikke have antaget deres Norby-Navn efter mødrene Frænder af Bent Norbys Slægt. Det eneste paa-viselige Baand mellem de to Slægter er Byen Nordby i Kjærum Sogn, Nabo-sogn til Kirke-Søby, hvori Skovgaarde ligger; i den By have begge Slægter eiet een eller flere Gaarde, og ene derfor have begge Slægter antaget Norby-Navnet, først Uggerslev-Slægten midt i det 15. Aarhundrede, siden Skovgaarde-Slægten, et halvt Aarhundrede senere.

¹ D. Adel. Sig. L. I. 9.

Endelig et Par Ord om Jomfru *Margrethe Norby* selv! Hendes Moder, Anne Knudsdatter, havde som ovenfor oplyst været Nonne i Dalum Kloster, før hun indtraadte i Ægtestanden. Datteren synes, mærkelig nok, at have fristet den modsatte Skæbne, nemlig at have været smedet i Hymens Lænke, forinden hun blev klostergiven, og det skjønt hun paa sin Gravsten betegnes som Jomfru; men det maa jo vel erindres, at der for Moderens Vedkommende er Tale om en ganske anden Klostergivning end for Datterens, den første før, den sidste efter Reformationen.

I Klevenfeldts Collect. Geneal. Dan. i Rigsarkivet findes et Brudstykke, omhandlende Slægten Ulfstand, af en gammel Slægtbog fra det 16. Aarhundrede. Deri hedder det (Fol. 185):

Then første hindis (o: Fru Kirsten Ulfstands) Søn hider Jørgen Bruske oc hans hustru hider fru Margrete, oc er hun Per Norbigs datter wtj Fien.

Denne Efterretning er aabenbart nedskreven i begge Ægtefællers egen Levetid, og der er saa meget mindre Anledning til at betvivle dens Rigtighed, som det ogsaa ad anden Vei lader sig godtgjøre, at Jørgen Bryske var gift. I en egenhændig Afregning, som han 23. Nov. 1558 gjorde med sin Moder over, hvad hun paa hans Vegne havde indtaget og udgivet 1557—58, hedder det:

. . . . her wti er beregnet then fremmit driich, som kom tiil miitt brøllup, som war wiin, prying och tiistøl, som beløber seg halluffierdesindiistiuffue och halluffniende dale och en march, hues annet, som tiil kom tiil samme min brøllupiis kost, haffuer min kærre moder met min kærre siøskenn och suogers Per Rudtz rodt och samtiicke giiffuett och skenctt meg mett theriis gode willig, saa att thett skall meg iche tiil regniis tiil att betalle nogett af thette ephther thenne dag, wiidere en som thenne samme driich seg beløber¹

Men med en paafaldende Hurtighed gik Mindet om dette Ægteskab tabt. Allerede Jørgen Bryskes egen Frænke, den bekjendte Fru Lisbet Bryske, er kun mangelfuldt underrettet. Hun tilføier ved Jørgen Bryskes Navn «fick iomfru Margrete», men Jomfruens Slægtnavn staaer in blanco, og de fjernere staaende og nyere Slægtbøger ville endog vide, at Jørgen Bryske døde ugift. Det har sikkert sin Grund.

Jørgen Bryske, der eiede den længst forsvundne sjællandske Hovedgaard Skaftelev, var Søn af den i hans Barndom bortdøde Karl Bryske til Flintholm og Fru Kirsten Gregersdatter Ulfstand. Han synes at have været en sølle Stakkel, et villieløst Redskab først i sin Moders og senere i sin myndige Søsters Fru Grete Bryskes Haand. Han maa have været midt i Fyrretyverne, da han ægtede den neppe 20aarige Jomfru Margrete Norby, og man fristes til at tro, at Giftermaalet er bleven anstiftet af hans Moder og Søkende, for at hindre andre for deres Interesser mere skadelige Anslag. Norby'erne have med Glæde givet deres Samtykke, mere paavirkede af Hensynet til Fordelene ved et Svogerskab med Bryske'nes ansete Slægt end af Hensynet til den unge Piges Ve og

¹ Pers. Sml. Papir Karl Bryske.

Vel. Sandsynligvis har den unge Hustru ikke kunnet udholde Samlivet med sin lidet begavede og halvgamle Ægtefælle og er vendt hjem til sin egen Slægt, hvad de Bryske'r, særlig Jørgens Søster Fru Grete, hvis Fingre nu kløede efter Jørgens Gods, snarere har fremmet end hæmmet, om de ikke ligefrem have fortrængt hende; nok er det, Ægteskabet, der var barnløst, blev kun af kort Varighed. Jørgen Bryske omtales aldrig senere som gift, og Ægteskabet ignoreredes i den Grad, at Margrethe Norby atter kunde antage Jomfrunavnet og 1564 lade sig indskrive i Maribo Kloster, hvorimod Fru Grete Bryske tog sig saa ivrig af Omsorgen for sin forladte Broder, at hun, ikke tilfredsstillt ved, at han 1568 havde fraskrevet sig Retten til at pantsætte eller sælge sit Gods uden sin Moders og Søsters Samtykke, lod ham sende til Skaane og mod hans Villie indespærre paa sin Fætter Hak Ulfstands Gaard Hikkebjerg.

Men nu blev det selv Jørgen Bryske for broget. Han eller andre paa hans Vegne anklagede Søsteren for Kongen, og 19. Okt. 1570 udgik da Ordre til Frands Banner og Eiler Bryske, at da Jørgen Bryske og nogle af hans Slægt og Venner havde klaget over, at Jørgen Bryske lovufordelt er tagen til Fange og ført fra et Sted til et andet og tilsidst fra Sjælland til Skaane, hvor han holdes i Fængsel paa Hikkebjerg, og da en tidligere Ordre til Hak Ulfstand om at sætte ham i Frihed ikke har frugtet, sendes der dem nu et aabent Brev til Hak eller til hans Foged paa Hikkebjerg i hans Fraværelse om at udlevere Jørgen Bryske; de skulde strax begive sig til Hikkebjerg med Brevet, forkynde det paa Kongens Vegne, kræve Jørgen Bryske udleveret og føre ham til Kongen, for at Sagen kan komme for Retten¹. 4. Dec. næstefter udgik Befaling til Peder Oxe og ni andre Adelsmænd, at da Kongen ikke selv kunde komme til Stede førstkommende Fredag og forhøre Sagen om Jørgen Bryske, der har klaget over, at hans Søster Fru Grete Bryske og hendes Tilhængere uden al Dom have grebet ham og voldført ham fra et Land til et andet og der fængslet ham, skulde de tage Sagen for, have skarpt Indseende dermed, for at saadan Handel ikke skulde blive til en Sædvane her i Riget, og afsige Dom deri². Men denne Dom dristede Fru Grete sig ikke til at staa for. Hun bad om godt Veir, og 31. Dec. udgik et aabent Brev, at Fru Grete Bryske, Peder Ruds Enke, herefter skal være fri for den Tiltale, som Konden har til hende for hendes Broders Fængsling, da hun nu ved hendes Slægt og Venner har ladet handle med Kongen derom³.

Men Jørgen Bryske kom af Asken i Ilden, thi kort Tid efter blev han «slagen udi Kiøbenhavn om Natten, og Ingen vidste hvem det gjorde»⁴.

Hans Enke levede til 1602 som «erlig og velbiurdig Jomfrv» i Maribo Kloster, hvor hun sluttelig blev Abbedisse.

Over de Skovgaarde-Norbyers ældste Led kan nu opstilles følgende Slægttavle:

¹ Kanc. Brevb. 635.

² Smst. 647.

³ Smst. 656.

⁴ Jytte Gyldenstjernes Slægtbog S. 127.

Niels N. N.,
g. m. N. N. Bjørn eller Munk.

Peder Nielsen

til Aagerup i Skyts Herred i Skaane, var † 1504, g. 1°
m. N. N. Juel fra Langeland, hvis Moder førte tre Regn-
buer, 2° m. Margrethe Manderupsdatter, levede Enke 1517.

1

Laurids Pedersen
1518—21, g. m. N. N. Verners-
datter (Pil) til Skovgaarde.

2

Henning Pedersen
1504.

2

Mikkell Pedersen
1517.

Peder Lauridsen Norby

til Skovgaarde og Urup, 1335—58, g. m.
Anne Knudsdatter (Ny) til Urup (Bjerger H.),
† 1596 (g. 2° m. Erik Mortensen Godov, der
levede 1586).

Oluf Lauridsen Norby

til Skovgaarde 1526—61, g. m.
Maren Henriksdatter Sandberg,
† ¹⁴/₄ 1585.

Laurids Norby
til Skaarup,
var † 1584.

Otte Norby
til Bonderup,
† ³/₈ 1592.

Johan Norby
til Tagemose,
† ³⁰/₇ 1614.

Margrethe,
g. 1557 m.
Jørgen Bryske
til Skafteløv,
siden Abbe-
disse i Maribo,
† ⁹/₂ 1602.

Anne,
† ²⁴/₁₁ 1606,
begravet i
Kjerteminde.

Peder Norby
til Urup
(Slavs H.),
halshugget
²³/₇ 1595.

Henrik Norby
til Skovgaarde,
† ¹⁴/₈ 1594.

Magdalene,
† 1601, g. m.
Mogens Munk.

Gidsel,
† ³/₇ 1602.

Inger.

Af de to Norby-Slægter uddøde Uggerslev-Slægten først, nemlig 1603 med den forannævnte Jacob Norbys Sønnesøn *Henrik Norby*, der blev dræbt ved Odense af to Bønder, af hvilke den ene blev rettet og Hovedet sat paa en Stage der, hvor Gjærningen skete¹.

Af Skovgaarde-Slægten var den forannævnte Oluf Norbys Sønnesøns Sønnesøn *Christoffer Norby* vistnok den sidste Mand og den sidste adelige Norby. Han døde i Udlandet og omtales i en Rapport fra Johan Rantzow 1706. Denne siger om ham, at han, den sidste Norby, da stod i fransk Tjeneste og siges at være en dygtig Officer, men Krøbling af mange Saar².

Denne Undersøgelse kan ikke lade uberørt en høist gaadefuld Mand, der i Begyndelsen af det 16. Aarh. optræder under Dobbeltnavnet Claus Bille Norby. Han nævnes som følger:

1509 Nov. 25, Købindhaffn sancte Karinæ Dag. Jens Munck indberetter til Kongen, at han har faaet Kongens Brev om at annamme Slotsloven paa Kalmar og antvorde «*Clauss Bioloff*» Lickaa Len igjen, men da Jens Munk er syg, er det ikke sket, og han spørger nu, om Befalingen skal fuldgjøres, naar han bliver rask³.

1511 Juli 1. Hanss, met gudz nade . . . Vor gunst tillforn. Vii bethe teg oc velæ, at thw strax vfortøffuedt tillsiiger thee wore capiteyner oc folck, swa mange som ære paa the wore skiib, som liggendis ære nw fore Kiøpnehaffn, at the strax vfortøffuedt løbe vdt at siøen till oss elskelige Jenss Hollgertsß (Ulfstand), oc tillsiiger ther foruthen *Claus Nørby*, at han strax vfortøffuedt løber met thet wort skiib, han høffuitzman paa er, hiidt vnder Getzøør oc giffuer seg swa strax i lande, nær han kommer hiidt oc taler met oss, oc ladt thet ingenlunde. Befalendis theg gudh! Screffuit paa wort slott Nykiøpinge wor frwe afften visitacionis aar etc. mdxi. Vnder wort secret.

Udskrift:

Oss elskelige Eske Bilde, wor embitzman paa Kiøpnehaffn⁴.

1513 Juni 15, Haffnis ipso die sanctorum Viti et Modesti. Peder Nielsen fik Kvittring for Holbæk Slot fra sidste Regnskab «oc swo indtill han skildes ther ved oc *Claus Norby* annammede thet»⁵.

1515 Mai 20, Haffnie dominica infra octavas ascensionis dni. *Claus Norby* ffich breff paa Synerung gord och leen i Halland liggendes at haffue, nyde och beholle vden all affgift, tiill swa lenge myn herre thero anderledes tiilsiger. Cum inhibitione solita⁶.

¹ Lisbet Bryskes Slægtbog.

² Kalls Saml. 87.

³ D. Kanc. Indk. Breve.

⁴ Pers. Sml. Pap. Hr. Esge Bille.

⁵ Suhms Saml. 2. I. 109.

⁶ Suhms Nye Saml. 2. I. 149.

1518 Jan. 13. Befaling til Henrik Krummedige paa Varberg at modtage *Claus Norbys* Heste og Folk i Borgeleie¹.

1518 Febr. 21, Kiøpnehaffn slot sti Petri apostoli cathedre affthen, Brev givende «Thyge Skaanung och hans metfølgere met the fanger, oss elskelige *Clawes Norby* haffuer», Dag paa deres Fængsel til Mikkels Dag næstkommende².

1518 April 28, castro Haffnensi feria 4^a proxima post diem sancti Marci ewangeliste, *Claus Norby* fick breff om nogen fanger, som ere grebne af Kongens Folk, som Kongen har liggende udi Søen³.

1519 Juli 22. Myn ydmige plictige trw tieneste eders naadis hogbordighet nw oc altiit for send met wor herre. Kizære nadige herre, werdis eder naade at wide, at then mandag nest efter sancte knud koningis dag thaa gick ieg wdt for slottet oc henttæ noget leer ind, oc hadde ieg met j^c karllæ. Thaa kom her Erick rindendis met j^c hestæ oc skickede hand them i two hobbe, thaa bleff ther strax skwtt for hannem iij hestæ, som bleffue liggendis paa marken, oc iij karlle, the two førde døde bortt oc en greff ieg aff the bestæ hoffmend, han hadde, oc fick ieg hesthen met strax. Ther efter dreff hand fram driffwenæ skermæ oc mange kwber, som hand fylttæ met wedt oc velther, som war wtj tør wedt, neffwer oc tieer oc eneriiss, som han actede at røge oss wd met. Skandzen wor op slaghen wed Krogge dammen for gorthen. The kwnde yckæ lenger komme ther met, før the hadde og taget the pellæ oc fodangler, som ieg hadde seett them mett. The begintæ thett, thaa finge the mest skade. Werdis eders naade at wide, haffde ieg hafft bly oc krwdnock, thaa vilde ieg gyord megthen mer skade, ænd ieg giorde, the finge mange døde karllæ oc saær, ieg wed yckæ nw tiill wisse, [huor] mange the woer, medhen huer dag, saa lenge the loffwe her, thaa fynge the døde karllæ oc saær, som eders naade skall well spørge framdellis, oc haffde ieg tenckt, at ieg haffde hatt j^c kørnæ krwdt, thaa hadde ieg enthett samme f^c, som ieg menttæ, at kørnæ krwd wor wtj, ther ieg sloo hannem op, thaa wor thet være ænd ontstæenbøsse krwdt, oc skall thett bliiffuæ till stæde saa lenge, ieg sender eders naade thett. Strax loed ieg gore en pwlæ mællæ oc lod gore kørnæ krwd. Bøsse skøtthen hadde noget swowell oc sallepuytther met seg. Werdis eders naade at wide, at nw emellwm søndag oc mandag rwmde the hemelig aff legren oc tende op, brenndhen aff. Om mandaghen, før soll giick op, sende ieg wdt en dreng oc lod försøge hannem, the woer saa stillæ eller om the woræ borttæ. Ther ieg fornam, at the wore borttæ, thaa gaff ieg meg wdt met j^c karllæ oc brende opp riiss, neffuer oc tieer, the driffuennæ skermæ lod ieg bride sønder oc bære paa slottet, thaa redt ther fram aff the swenskæ hoffmend oc brende saa fast, som ieg gyorde, aff the store welther, som yckæ wore fram kommen. Werdis eders naade at wide, at ieg haffde ynghen fare, for the meg hadde bestoldet tiill land, men ieg hadde meer fare for the mange skwder oc skib, som the hadde tiill redt i Gamlæ Løsse oc i Nyløsse, oc hadde ieg yckæ flere skib ænd Dyrick tolders iacht, myn iacht oc her Iens Holgertsß iacht, men the hadde well xv store oc smaa skib oc baade. Men hadde yckæ tesse samme iachter waredt, thaa hadde the stormet strax. The ij herrit, meg ginge tiill hande, thee ginge meg fraa ynghen, før her Erick kom. Werdis eders nade at wide, ieg kand yckæ faa saa meget tømber, ieg haffuer

¹ D. Mag. 3. II. 140.

² Suhms Nye Saml. III. 157.

³ Smst. III. 163.

behoff at bygge met. Haffuer ieg self screffuit eders naade tiill ther om, oc fick ieg ynghen swaer yghen. Her met eders naadis hogbordighet then alsom megdistæ gud befallendis. Screffuit paa eders naadis slott Elffsborg sancte Mariæ Magdalene dag anno dnj. mdxix.

Eders naadis ydmyge tiener

Claus Bylæ som kalles Norby¹.

1519 Sept. 28. Venlig helsß for sent met gud. Kiære Per Ionsß mwe i vide, at ieg sender eder en scriff, som vor nadigste herre skall haffue. Beder ieg eder giernæ, ati antworde hans naade samme breff i hans naadis eghen hand oc ynghen andhen. Ær hans naade yckæ vtj Køpnehaffn, thaa sender hans naade thet met eders søn Hans oc thette breff met. Gør her i, som myn tro ær tiill eder. Her met eder gud befallendis. Screffuuet paa Elffzborg sti. Michils aften anno dnj. mdxix.

*Claues Bialde
som kalles Norby.*

Udskrift:

Erlig oc fornwmstig man Per Ionsß, radtmænd i Køpnehaffn, kerligen sendis thette breff¹.

1520 April 14, geschriben auff Worberg am sontabent nah paskenn. Hans Oberlender melder Kongen bl. a., at Junker Wilhelm har givet ham Befaling angaaende et Skrin, der tilhører *Clauß Norbw²*.

Hermed standse Efterretningerne om denne Claus Bille, Claus Norby ellers Claus Bille, som kaldes Norby. Ikke en eneste Antydning haves om hans Slægtskabsforhold, ikke et Sigilaftryk, som kunde oplyse, om han er en Bille eller en Norby og da af hvilken Slægt. At han er ganske forskjellig fra den senere saa bekjendte Hr. Claus Steensen Bille paa Lyngsgaard er sikkert nok, og man maa udbyrde: den Ene Arbeidet, den Anden Æren, naar man seer, at endnu Hr. Claus Billes Biograf i Dansk biografisk Lexikon tilegner Hr. Claus Æren for Elfsborgs kjække Forsvar 1519. Med denne Hr Claus Bille, der var opkaldt efter sin Morfader Rigsmarsken Hr. Claus Rønnow, har Claus Bille Norby overhovedet Intet at skaffe. Han hører neppe til Bille-Slægten, thi et Medlem af denne vilde vist ikke klæbe et nyt og ukjendt Slægtnavn som Norby til det ældgamle Bille-Navn. Ei heller er det sandsynlig, at han hører til de Skovgaarde-Norby'er, der først efter 1526 synes at have taget Norby-Navnet i Brug. Derimod skulde man tro, at han var en Søn af Jacob Norby og Fru Anne Bille og opkaldt efter dennes Broder Claus Bille, der synes at være død ugift, men rigtignok først efter Aar 1507. Imidlertid er det ret usandsynlig, at Claus Bille Norby, der 1509—20 er en moden Mand, hvem man kan betro saa anseelige Lehn som Lykaa, Holbæk og Elfsborg, skulde være en Søn af den i Aarene 1505—40 levende Jacob Norby og Brodersøn af den 1510—30 levende Hr. Søren Norby. Snarere skulde man tro, at han er deres Broder, eller muligvis deres Fætter, Søn af Hr. Bent Billes Foged Jesper Norby paa Lerbæksholm, der da mulig har været gift med en fattig Frænke af Hr. Bent Bille.

¹ D. Kanc. Indk. Breve.

² Smst. 14/4 1520.